

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО**

Факультет іноземних мов

Кафедра методики навчання іноземних мов

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: **ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ
У ФОРМУВАННІ КОМПЕТЕНЦІЇ В УСНОМУ МОВЛЕННІ НА
УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА СЕРЕДНЬОМУ СТУПЕНІ
ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ**

Студентки освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра
Галузі знань 0203 Гуманітарні науки
Напряму підготовки 6.020303. Філологія*. Мова і література
(англійська)

ГОНТАРУК КАТЕРИНИ ВІКТОРІВНИ

Науковий керівник:
доцент, кандидат педагогічних наук
ПОДЗИГУН О.А.

Вінниця – 2016 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ У ФОРМУВАННІ КОМПЕТЕНЦІЇ В УСНОМУ МОВЛЕННІ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	7
1.1. Особливості навчання монологічного мовлення у середніх класах загальноосвітньої школи.....	7
1.2. Особливості навчання діалогічного мовлення школярів на середньому етапі навчання.....	14
1.3. Інтерактивне навчання як інноваційний метод у навчальному процесі..	21
1.4. Методи інтерактивного навчання іноземної мови.....	27
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	35
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЇ В УСНОМУ МОВЛЕННІ УЧНІВ СЕРЕДНІХ КЛАСІВ МЕТОДАМИ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ...37	
2.1. Структура дослідно-експериментальної роботи.....	37
2.2. Інтерактивні вправи для формування компетенції в усному мовленні...42	42
2.3. Результати експериментального дослідження.....	46
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	49
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	50
РЕЗЮМЕ.....	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	55
ДОДАТКИ.....	61

ВСТУП

Сучасний етап міжнародних зв'язків України, вихід її у європейський та світовий простори, нові політичні, соціально-економічні та культурні реалії вимагають радикальних змін у галузі навчання іноземних мов, статус яких у нашій країні постійно зростає.

Основною формою організації навчальної діяльності є сьогодні класно-урочна система. Будучи прогресивною протягом чотирьох століть сьогодні, вона перестала задовольняти потреби суспільства в освіті і потребує вдосконалення. Критика класно-урочної системи найчастіше пов'язана з пасивністю учнів на уроках та відсутністю інтересу до навчання, зниження якості знань, перевантаженням дітей домашніми завданнями й уроками, з тим, що навчальні заняття шкідливо впливають на здоров'я школярів.

Процес реформування освіти в Україні, який мав би усунути вади, насправді часто зводиться до спроб введення нового змісту в рамках старої системи. Вносяться зміни в навчальні плани та програми, проте ці заходи істотно не впливають на якість навчання. Такий підхід уже вичерпаний самою практикою розвитку освіти. Адже обсяг знань не може зростати до безкінечності. Все гострішою стає проблема вдосконалення форм організації процесу навчання, як створити умови для розвитку та самореалізації особистості в навчальному процесі. Значною мірою цього можна досягти, використовуючи сучасні інноваційні технології навчання. Саме це зумовлює **актуальність роботи.**

Важливий внесок у розробку та впровадження інтерактивних методів зробили німецькі вчені на початку 90-х років – Арнольд Р., Шелтен А., Стус Ф. Дидактичний аспект інтерактивних технологій досліджують такі відомі вчені, як Г.М. Брос, М.В. Кларен, Л.В. Пироженко, Н.Ф. Фомин, О.І.Пометун, Н. Суворова та інші.

Проте, не зважаючи на це, можемо сказати, що проблема використання інноваційних, а саме інтерактивних методик на даному етапі вивчена

недостатньо.

Актуальність зазначеної проблеми підсилюється наявними **суперечностями** у сучасній педагогічній практиці між:

- між зростаючими вимогами суспільства до процесу навчання і загальним станом цього процесу;
- між фронтальним викладом матеріалу та індивідуальним характером його засвоєння;
- між теоретичними знаннями і уміннями використовувати їх на практиці.

Отже, актуальність порушеної проблеми, її теоретична та практична значущість, недостатня теоретична розробленість у науковій літературі, а також нагальна потреба у подоланні вище описаних суперечностей зумовили вибір теми дипломної роботи: «Використання інноваційних методів навчання у формуванні компетенції в усному мовленні на уроках англійської мови на середньому ступені загальноосвітньої школи».

Мета роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні й експериментальній перевірці ефективності використання інтерактивних методів навчання у формуванні компетенції в усному мовленні на уроках англійської мови в учнів на середньому етапі навчання у загальноосвітній школі.

Для досягнення поставленої мети передбачається розв'язати наступні **завдання**:

1. Проаналізувати особливості навчання монологічного і діалогічного мовлення школярів у процесі вивчення іноземної мови.
2. Дослідити інноваційні методи і визначити місце інтерактивного навчання у навчальному процесі.
3. Розглянути методи інтерактивного навчання у процесі вивчення іноземної мови.

4. Розробити інтерактивні вправи для формування компетенції в усному мовленні школярів середніх класів.
5. Експериментально перевірити ефективність інтерактивних методів навчання у формуванні компетенції в усному мовленні на уроках англійської мови в учнів середніх класів.

Для рішення поставлених завдань були використані такі підходи і **методи дослідження**: *теоретичні* – аналіз, узагальнення, порівняння, систематизація наукових джерел та нормативних документів для з'ясування стану розробленості проблеми дослідження у вітчизняній, зарубіжній літературі та освітній практиці; *емпіричні* – педагогічні спостереження, бесіди, анкетування, тестування для діагностики рівнів сформованості досліджуваного феномену, педагогічний експеримент для перевірки ефективності мультимедійних технологій навчання у формуванні граматичної компетенції учнів середніх класів; *статистичні* – методи математичної статистики для кількісного та якісного аналізу отриманих результатів дослідження і доведення їх достовірності.

Об'єктом дослідження є формування компетенції в усному мовленні учнів середніх класів на уроках англійської мови.

Предметом дослідження є інтерактивні методи на уроках англійської мови на середньому ступені навчання.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає у визначенні ефективності застосування інтерактивних методів у формуванні англійської усної компетенції учнів на середньому ступені навчання у загальноосвітній школі.

Практична значимість полягає у розробці інтерактивних вправ для формування компетенції в усному мовленні учнів середніх класів.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження доповідались та обговорювались на конференціях різного рівня: науковій Інтернет-конференції студентів «Сучасні проблеми лінгвістики, літературознавства та методики викладання мови і літератури»

(Вінниця, 2015), Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих учених і студентів «Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень» (Вінниця, 2015), міжнародній студентській Інтернет-конференції «Мова, освіта, культура: інтеграційні тенденції в сучасному світі» (Вінниця, 2016), Всеукраїнській науково-теоретичній конференції «Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультилінгвальному просторі» (Вінниця, 2016), науковій конференції викладачів та студентів інституту іноземних мов «Актуальні проблеми лінгвістики та методики викладання іноземних мов у вищому навчальному закладі та школі» (Вінниця, 2016).

Публікації за темою дослідження. Основні положення та висновки дослідження знайшли відображення у 1 статті та 4 тезах.

Структура роботи. Дана робота складається вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, резюме, списку використаних джерел (56 найменувань) та додатків. Загальний обсяг – 67 сторінок, з них основного тексту – 54 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ У ФОРМУВАННІ КОМПЕТЕНЦІЇ В УСНОМУ МОВЛЕННІ УЧНЯМИ СЕРЕДНІХ КЛАСІВ

1.1. Особливості навчання монологічного мовлення у середніх класах загальноосвітньої школи

У програмі з англійської мови зазначено, що основною метою вивчення іноземних мов є оволодіння мовленням. Перед вчителем англійської мови стоять відповідальні завдання, оскільки в умовах розширення міжнародних зв'язків підвищуються вимоги до рівня практичного володіння англійською мовою, навичками спонтанного монологічного мовлення зокрема, що проявляється у здатності учнів правильно і послідовно викладати свої думки.

Говоріння є видом мовної діяльності, за допомогою якого (спільно зі слуханням) здійснюється усне вербальне спілкування.

Говоріння може мати різну складність, починаючи від вираження ефективного стану за допомогою простого вигуку, назви предмета, відповіді на питання й закінчуючи самостійним розгорнутим висловлюванням.

Перехід від слова і фрази до цілого висловлювання зв'язаний з різним ступенем участі мислення і пам'яті [3, с. 146].

Однією з задач, що висуває програма середньої школи з іноземній мови, є навчання монологічному мовленню. Метою навчання є формування умінь монологічного мовлення, під яким розуміється уміння комунікативно-мотивовано, логічно послідовно і складно, досить повно і правильно в мовленнєвому відношенні викладати свої думки в усній формі. У даний час у масовій середній школі навчання монологічному висловлюванню не завжди приділяється досить уваги. Навчання монологічного мовлення в загальноосвітній школі є одним з найважливіших аспектів, оскільки саме цей аспект навчання дисциплінує мислення, учить логічно мислити і відповідно

будувати своє висловлення таким чином, щоб довести свої думки до слухача. Монолог є такою формою мовлення, коли його вибудовує одна людина, самотійно визначаючи структуру, композицію і мовні засоби. Монологічне мовлення може носити репродуктивний і продуктивний характер. Репродуктивне мовлення не є комунікативним. Перед школою ставиться задача розвитку невідготовленого продуктивного мовлення учнів. Монологічне мовлення повинно бути ситуативно обумовленим і, як стверджують психологи, мотивованим, тобто в учня повинно бути бажання, намір повідомити щось слухачам іноземною мовою. Ситуація для монологу є відправним моментом, потім він якби відривається від неї, утворює своє середовище – контекст. Тому монолог є контекстуальним. У силу контекстності монологічного мовлення до нього пред'являються особливі вимоги: воно повинно бути зрозумілим «із самого себе», тобто без допомоги немовних засобів, що часто відіграють велику роль у ситуативному діалогічному мовленні [9, с.112].

Монолог – це безпосередньо спрямований до співрозмовника чи аудиторії організований вид усного мовлення, який передбачає висловлювання однієї особи [6, с. 242].

Монологічне мовлення виконує такі комунікативні функції:

- інформативну – повідомлення інформації про предмети чи події навколишнього середовища, опис явищ, дій, стану;
- впливову – спонукання до дії чи попередження небажаної дії, переконання щодо справедливості тих чи інших поглядів, думок, дій, переконань;
- експресивну – використання мовленнєвого спілкування для опису стану, в якому знаходиться той, хто говорить, для зняття емоційної напруженості;
- розважальну – виступ людини на сцені чи серед друзів для розваги слухачів;

- ритуально-культову – висловлювання під час будь-якого ритуального обряду.

Кожна з цих функцій має свої особливості мовні засоби вираження думки, відповідні психологічні стимули та мету висловлювання.

Залежно від комунікативної функції та характеру логіко-синтаксичних зв'язків між реченнями розрізняють такі основні типи монологічних висловлювань: опис, розповідь і роздум. [3, с. 104].

Монолог – опис є констатуючим типом монологічного висловлювання, в якому стверджується наявність будь-яких ознак в об'єкті, описується людина, природа, погода тощо.

Монолог-розповідь є динамічним типом монологічного висловлювання, в якому розповідається про розвиток подій, пригод, дій. Дійсність сприймається у процесі її розвитку та зміни в хронологічній послідовності.

Монолог-міркування спирається на умовиводи як процес мислення, в ході якого на основі вихідної тези робиться висновок.

Основними якісними показниками сформованості загального вміння укласти зв'язне монологічне висловлювання є такі спеціальні вміння:

- уміння з'єднувати декілька мовленнєвих зразків, наприклад: Хто це і який він? Що робить? тощо;
- уміння досить повно висловлюватись відповідно до запропонованої комунікативної ситуації;
- уміння відносно правильно оформити своє висловлювання мовними засобами англійської мови;
- уміння оптимально використовувати мовний матеріал певної теми;
- уміння залучати для викладу певної теми матеріал сумісних тем.

Мовленнєві завдання для реалізації різних типів монологу передбачають здійснення таких мовленнєвих дій [7, с. 65]:

- а) для монологу-повідомлення:

- повідомити фактичну інформацію (Хто? Що робить? Який? Навіщо?), поєднуючи речення в логічній послідовності;

б) для монологу розповіді:

- розповісти про себе (свого друга, школу...);
- висловити при цьому свою думку;

в) для монологу-опису:

- описувати природу, місто, зовнішність..., використовуючи слова і словосполучення, що означають якості (добрий/злий тощо);

г) для монологу-міркування:

- переконати співрозмовника в чомусь;
- навести докази за чи проти певної дії;
- спонукати співрозмовника до певних дій.

Монологічне висловлювання можна класифікувати залежно від комунікативних умов, протяжності, ступеню оригінальності, характеру змісту, мотивації та ін. [5, с. 28].

Одним із завдань курсу англійської мови в школі є навчання невідготовленого (спонтанного) мовлення. Використання попередньо відібраних учнями повідомлень слід розглядати як ефективний засіб розвитку вмінь спонтанного монологічного висловлювання.

З мовної точки зору монологічне мовлення характеризується структурною завершеністю речень, відносною повнотою висловлювання, розгорнутістю та різноструктурністю фраз. Крім того, йому властиві також досить складний синтаксис, а також зв'язність, що передбачає володіння мовними засобами [7, с. 73].

Аналіз методичної літератури дозволяють говорити про окремі лексичні особливості монологічного мовлення. Перш за все мова йде про набір окремих усно-мовних формул, за допомогою яких розповідачі починають, продовжувати чи закінчують свою розповідь (to begin with; well; to continue; let's leave it at that; I would like to tell you this); «вплітають» свою монологічну репліку в діалог (that reminds me; by the way); вводять в свій

монолог елементи особистого ставлення до того, про що розповідають (fortunately; strange enough but; it seems to me).

Ціла група слів і словосполучень дозволяє розповідачеві систематизувати роздуми, що містяться в його розповіді (therefore; that's why; because of that; in short).

Основними якісними показниками сформованості загального вміння укласти зв'язне монологічне висловлювання є такі спеціальні вміння (наводяться в порядку наростання труднощів) [21, с. 105]:

а) уміння з'єднувати декілька мовленнєвих зразків, нанижуючи їх, на основі, певної логічної схеми, наприклад: Хто це? Який він? Що робить? тощо;

б) уміння досить повно висловлюватись відповідно до запропонованої комунікативної ситуації;

в) уміння відносно правильно, згідно з принципом комунікативної достатності, оформити своє висловлювання мовними засобами виучуваної іноземної мови;

г) уміння оптимально використовувати мовний матеріал (лексичний, граматичний) певної теми, збагачуючи мовлення з урахуванням рівня навченості, року навчання тощо;

д) уміння оптимально використовувати раніше вивчений матеріал даної теми, свідомо здійснюючи перенесення набутих знань, навичок і вмінь на нову ситуацію;

е) уміння залучати для викладу певної теми матеріал суміжних тем, розширюючи і поглиблюючи її, комбінуючи і варіюючи матеріал за формою та за змістом.

Державний освітній стандарт з іноземної мови (загальна середня освіта) передбачає оволодіння такими типами монологу [17, с. 3]:

- 1) коротке повідомлення,
- 2) розповідь,
- 3) опис,

4) розмірковування/переконання.

З мовної точки зору монологічне мовлення характеризується структурною завершеністю речень, відносною повнотою висловлювання, розгорнутістю та різноструктурністю фраз. Крім того, монологічному мовленню властиві досить складний синтаксис, а також зв'язність, що, як було вже згадано, передбачає володіння мовними засобами міжфразового зв'язку. Такими засобами виступають лексичні та займенникові повтори, сполучники та сполучникові прислівники, прислівники або сполучення іменника з прикметником у ролі обставини місця та часу (так звані адвербіалії), артиклі тощо [19, с. 35-37].

Монологічне висловлювання – це особливе і складне уміння, яке необхідно спеціально формувати. У лінгвістичному плані зусилля вчителя й учня повинні бути спрямовані на відпрацьовування правильності структурно-граматичної, лексичної і стилістичної побудови, в екстралінгвістичному – на відповідність мовного висловлення комунікативної мети, заданої ситуації, теми [18, с. 57].

Продуктивність монологічного мовлення припускає уміння вибірково користуватися мовними засобами адекватно комунікативному наміру, а також деякими немовними комунікативними засобами вираження думки (насамперед інтонацією).

Так той, хто говорить повинен уміти відобразити у своїй мові, наприклад, різну градацію твердження, прохання, запрошення, згоди, різних видів відмовлення, питання і різних емоцій.

Будь-яке монологічне висловлювання повинне мати у собі такі якості [12, с. 150]:

1. Цілеспрямованість. Вона виявляється у тому, що у комуніканта є визначена мета – вирішити визначену мовну задачу, причому задачу, спрямовану на співрозмовника.

2. Логічність. Під нею розуміється така властивість висловлювання, що забезпечується послідовністю викладу, тобто думок, фактів, зв'язаних внутрішньо за рахунок змісту.

3. Структурність/зв'язок як послідовність викладу, забезпечуваний зовнішніми (стосовно логіки) спеціальними засобами.

4. Відносна завершеність у змістовному, тематичному плані.

5. Продуктивність. Будь-яке висловлювання рівня понадфазової єдності завжди нове (якщо це не цитата), завжди нова комбінація мовних одиниць, тобто продукція, а не репродукція заученого.

6. Безперервність, тобто відсутність непотрібних пауз, осмислена синтагматичність висловлювання.

7. Самостійність. Це одна з найважливіших якостей висловлювання, що виявляється у відмові від всіляких опор – вербальних, схематичних, ілюстративних.

8. Виразність – наявність логічних наголосів, інтонацій, міміки, жестів тощо.

Успішність організації навчання залежить від урахування психофізіологічних та психологічних особливостей учнів. Кожен віковий період відрізняється особливою характеристикою, він підготовляється попереднім періодом, виникає на його основі і служить у свою чергу основою для настання наступного періоду [8, с. 54].

Навчання монологічного мовлення – це послідовна робота по формуванню в учнів вмінь будувати зв'язне висловлювання іноземною мовою із застосуванням таких прийомів, які сприяють розвитку розумової діяльності учня. Монолог – це підвищене навантаження на пам'ять, мислення і мовленнєві навички людини. Для ефективного процесу навчання необхідно враховувати вікові особливості учнів.

1.2. Особливості навчання діалогічного мовлення школярів на середньому етапі навчання

Практична мета навчання іноземної мови у загальноосвітніх школах полягає в тому, щоб навчити учнів спілкуватися іноземною мовою у межах тематики, визначеною програмою. Навчання говоріння передбачає оволодіння учнями двома його формами: діалогічною та монологічною. Навчання діалогічного мовлення передбачає досягнення такого рівня розвитку навичок і вмінь, при якому учні можуть без попередньої підготовки в природному темпі мобілізувати засвоєні іншомовні засоби з метою здійснення реальної комунікації.

Діалогічне мовлення характеризується визначними комунікативними, психологічними і лінгвістичними особливостями. Діалогічне мовлення – це об'єднання ситуативно-тематичної сукупності і комунікативними мотивами співвідношення усних висловів які послідовно виникли між двома і більше співбесідниками в безпосередньому акті спілкування. Ситуація розмови (мовлення) повинна включати чотири компоненти: обставину, відношення між комунікантами, мовне бажання і сам процес діалогозування [1, с. 56].

Так як діалогічне мовлення це процес мовленнєвої взаємодії двох або більше учасників спілкування, тому в межах мовленнєвого акту кожен з учасників виступає як слухач і як мовець.

До змісту навчання діалогічного мовлення відноситься той навчальний матеріал, який викладається на уроках і є основою для свідомих дій. Під змістом навчання розуміється визначені цілі і задачі визнання характеру і об'єму знань, умінь і навичок, які одержують учні того чи іншого типу школи. Таким чином зміст навчання складається із двох частин: знання з одної сторони, і вміння і навички з другої. Мовна комунікація – мовна діяльність – здійснюється з допомогою мовних сигналів, знаків. У вивченні іноземної мови таке знання є тільки необхідними передумовами для формування умінь і навичок користування цими знаками, бо якщо не

знаючи матеріалу, неможливо навчитися користуватися ним для прийняття або передачі інформації. Таким чином першою складовою частиною змісту навчання іноземної мови є знання конкретного мовного матеріалу, лексики, граматики, фонетики, орфографії. Другою частиною змісту навчання іноземних мов є уміння і навички. Отже із вищевказаного виходить що: зміст навчання іноземної мови включає в себе: Лексичний, граматичний і фонетичний матеріал, уміння і навички усної мови, читання і письма, тексти як зразки звучної і написаної мови, тематику, на основі якої ведеться навчання усної мови їх читання, а також мовні поняття, як відсутні в рідній мові [4, с. 56].

Розглянемо психолінгвістичні особливості цього виду мовленнєвої діяльності.

Діалогічне мовлення з психологічної точки зору як і будь-який інший вид мовленнєвої діяльності завжди вмотивоване. Проте в умовах навчання мотив сам по собі виникає далеко не завжди. Отже необхідно створити умови, в яких у школярів з'явилося б бажання та потреба щось сказати, передати почуття, тобто, за висловом К.Станіславського, поставити їх у "запропоновані обставини". Крім того, сприятливий психологічний клімат на уроці, доброзичливі стосунки, зацікавленість в роботі також сприятимуть вмотивованості діалогічного мовлення.

Діалогічне мовлення (як і монологічне) характеризується зверненістю. Спілкування, як правило, проходить у безпосередньому контакті учасників, які добре обізнані з умовами, в яких відбувається комунікація. Діалог передбачає зорове сприйняття співрозмовника і певну незавершеність висловлювань, яка доповнюється позамовними засобами спілкування (мімікою, жестами, контактом очей, позами співрозмовників). З їх допомогою мовець виражає свої бажання, сумніви, жаль, припущення. І, отже, їх не можна ігнорувати в навчанні іншомовного спілкування.

Однією з найважливіших психологічних особливостей діалогічного мовлення є його ситуативність. Ситуативним діалогічне мовлення є тому, що

часто його зміст можна зрозуміти лише з урахуванням тієї ситуації, в якій воно здійснюється. Іншими словами, існує чітка співвіднесеність діалогічного мовлення з ситуацією, що, однак, не можна розуміти буквально. Справа в тому, як зазначає Ю.І. Пассов, що самі зовнішні обставини ситуації можуть у момент мовлення не бути наявними, проте вони є у свідомості комунікантів і обов'язково включені в неї [11, с. 70-74].

Що ж це за обставини? Це можуть бути якісь минулі події, відомі лише співрозмовникам, їхні переживання, життєвий досвід, спільні відомості тощо. Класичним прикладом ситуативності є репліка "Іде!", яка у школі може означати, що йде вчитель і учням слід негайно заходити до класу й сідати на свої місця, а на трамвайній зупинці – появу довгоочікуваного транспорту тощо.

Слід зазначити, що у процесі навчання нас цікавлять не будь-які ситуації дійсності, а лише такі, що спонукають до мовлення. Такі ситуації і називають мовленнєвими або комунікативними. Вони завжди містять у собі стимул до мовлення. Уявімо, що у вас спрага. Якщо ви прийшли додому, то звичайно підете на кухню й вип'єте води (соку, чаю тощо). Але коли ви прийшли в гості, то потреба випити води стане стимулом до мовлення, в даному разі - прохання до господині/господаря дому: "Чи не дасте мені склянку води? У мене страшна спрага." Реакція співрозмовника буде як вербальною ("Будь ласка", "З задоволенням" тощо), так і невербальною: він / вона наллє вам склянку води або пригостить чашкою чаю. З вашого боку буде висловлена вдячність.

У реальному процесі спілкування комунікативні ситуації виникають, як правило, самі собою. Це так звані природні ситуації. Чи можна їх використовувати у процесі навчання іноземної мови? Безсумнівно, можна, але їх кількість, на жаль, надзвичайно обмежена. Наприклад, у школі напередодні уроку іноземної мови відбулися спортивні змагання - їх результати не лише можна, але й слід обговорити на уроці, якщо учні вже володіють відповідним мовним і мовленнєвим матеріалом; учень спізнився

на урок - в цій ситуації має відбутися коротка розмова між учителем та учнем, до того ж виучуваною мовою. Перелік можна продовжити, але це не збільшить кількість природних ситуацій на уроці. Тому автори підручників і вчителі спеціально створюють комунікативні ситуації, моделюючи природні комунікативні ситуації. Спеціально створені (або штучні) комунікативні ситуації потребують певної деталізації зовнішніх обставин та умов, в яких має місце діалогічне спілкування, наявності вербального стимулу, визначення ролей, в яких комуніканти виступатимуть, стосунків між ними тощо.

Характерною особливістю діалогічного мовлення є його емоційна забарвленість. Мовлення, як правило, емоційно забарвлене, оскільки мовець передає свої думки, почуття, ставлення до того, про що йдеться. Це знаходить відображення у відборі лексико-граматичних засобів, у структурі реплік, в інтонаційному оформленні тощо. Справжній діалог містить репліки подиву, захоплення, оцінки, розчарування, незадоволення та ін.

Іншою визначальною рисою діалогічного мовлення є його спонтанність. Відомо, що мовленнєва поведінка кожного учасника діалогу значною мірою зумовлюється мовленнєвою поведінкою партнера. Саме тому діалогічне мовлення, на відміну від монологічного, неможливо спланувати заздалегідь. Обмін репліками відбувається досить швидко, і реакція вимагає нормального темпу мовлення. Це й зумовлює спонтанність, невідготовленість мовленнєвих дій, потребує досить високого ступеня автоматизованості й готовності до використання мовного матеріалу.

Діалогічне мовлення має двосторонній характер. Спілкуючись, співрозмовник виступає то в ролі мовця, то слухача, який повинен реагувати на репліку партнера. Іншими словами, обмін репліками не може здійснюватися без взаємного розуміння, яке відбувається через аудіювання. Отже володіння діалогічним мовленням передбачає володіння говорінням та аудіюванням, що вимагає від учасників спілкування двосторонньої мовленнєвої активності та ініціативності. Виходячи з цього, в учнів

необхідно розвивати вміння ініціативно розпочинати діалог, реагувати на репліки співрозмовника і спонукати його до продовження розмови.

Характерними мовними особливостями діалогічного мовлення є його еліптичність, наявність "готових" мовленнєвих одиниць, слів - заповнювачів (пауз), а також так званих "стягнених форм".

Розумінню неповних реплік партнерів у діалозі сприяють контактність комунікантів, наявність спільної ситуації, зверненість реплік, вживання позамовних засобів (жестів, міміки), знання обома співрозмовниками обставин дійсності, а в більшості випадків – й одне одного. Крім того, випущені члени речення можна відновити, виходячи зі змісту попередньої репліки [10, с. 223].

Діалог-розпитування може бути одностороннім або двостороннім. У першому випадку ініціатива запитувати інформацію належить лише одному партнеру, у другому - кожному з них. Двосторонній діалог-розпитування розвиває ініціативність обох партнерів, характерну для природного спілкування.

Одним із ефективних прийомів розвитку усного мовлення служить такий тип спілкування, як вільна бесіда [3, с. 56-88].

Вільна бесіда передбачає самостійну діяльність, метою якої є встановлення контакту, взаєморозуміння; вплив на систему соціальних цінностей (переконань), емоційний стан іншої людини і т.д.

Тематика вільної бесіди характеризується виключною широтою діапазону і в принципі не залежить від місця дії. При переробці методичної моделі вільної бесіди суттєвими виступають такі фактори, як приналежність співрозмовника до тої чи іншої соціально-вікової категорії, характер мовного спілкування. Що стосується типових видів мовних стимулів у вільній бесіді, можна перерахувати наступні:

- а) запит інформації про зацікавлену особу, подію;
- б) інформування кого-небудь про що-небудь;
- в) висловлення свого ставлення до події;

- г) обмін думками або враженнями про що-небудь (кого-небудь);
- д) встановлення контакту (наприклад, знайомства);
- е) підтримання розмови і т.д.

Вільна бесіда як типовий вид спілкування характеризується деякими особливостями. Це:

- 1) різноманітність тем розмови;
- 2) їх відносна змінюваність;
- 3) різноманітність мовних стимулів;
- 4) довільна зміна ролей того, хто слухає, і того, хто говорить;
- 5) природність і невимушеність розгортання комунікації.

В структурі навчальної бесіди можна виділити деякі складові частини:

- 1) тема бесіди;
- 2) експозиція;
- 3) ключові слова;
- 4) мовна реакція - висловлювання учнів.

Навчальна бесіда може бути різноманітною за своєю тематикою. Життя школи, її учнів, події в класі, міжнародні події, література, спорт, побутові ситуації - усе це може бути предметом розмови [3, с. 45].

Слід зазначити, що таку форму роботи, як непередготовлена навчальна бесіда, доцільно використовувати в основному в старших класах. Це пояснюється непростотою структурою навчальної бесіди як прийому, з залученням в роботу відносно складного мовного матеріалу. Проведення як умовної, так і довільної бесіди передбачає володіння учнями певними навичками і вміннями, а також володіння рядом форм висловлювання таких як ключової фрази та вирази, сталі вирази, тощо. Навчальну бесіду рекомендується проводити у другій половині уроку, оскільки на початку заняття спостерігається певна скучність учнів. Бесіда ж потребує спонтанності, ініціативності, свободи дій.

В методичній літературі існує два шляхи, які ведуть до самостійного діалогу: варіативність та перетворення завченого базисного діалогу та складання діалогу за окремими репліками.

Розгорнутий процес складання діалогу включає наступні фази:

- 1) проектування діалогу;
- 2) його ситуативна експозиція;
- 3) розвиток реплік та управління діалогом в ході його проведення;
- 4) фіксація складеного діалогу в пам'яті;
- 5) його розігрування.

Якщо ми говоримо про навчання даного виду мовлення, то маємо на увазі його наступні види:

опис - розповідь про кого-небудь чи що-небудь з детальним описом його особливостей;

повідомлення - об'єктивний виклад фактів;

характеристика - розповідь про специфіку, якості кого-небудь;

біографія - розповідь про чиєсь життя в хронологічній послідовності;

розповідь: - повідомлення, яке містить сюжет;

звіт - повідомлення про результати виконаної роботи.

Необхідно, щоб школярі протягом року вчилися кожному з перерахованих видів мовлення [1, с. 32].

В процесі навчання зв'язним видам мовлення, вчитель повинен: ставити одну конкретну і невелику ціль; поєднувати практичну та виховну мету в єдності; розвивати як усне, так і письмове мовлення. Для того, щоб роботи проходила ефективно, потрібна ретельна підготовка. Необхідно, по-перше, підібрати мовний матеріал та засоби унаочнення, по-друге, встановити, з якими труднощами учні можуть стикнутися і як їх подолати; по-третє – накреслити для себе чітку послідовність роботи в класі.

1.3. Інтерактивне навчання як інноваційний метод у навчальному процесі

Розвиток системи освіти вимагає від педагогічної науки й практики вивчення і впровадження нових методів навчання і виховання дітей. Відбором, теоретичним осмисленням, класифікацією педагогічних інновацій займається нова галузь педагогічного знання - педагогічна інноватика (лат. *innovatio* - оновлення, зміна). Її аналіз, оцінки конкретних реалій мають непересічну цінність і для педагогічної практики, особливо для налаштованих на творчість педагогів.

Інновації в педагогіці пов'язані із загальними процесами у суспільстві, глобальними проблемами, інтеграцією (лат. *integratio* - відновлення, об'єднання в ціле окремих елементів) знань і форм соціального буття. Нині створюється нова педагогіка, характерною ознакою якої є інноваційність - здатність до оновлення, відкритість новому.

На сучасному етапі все очевиднішим стає те, що традиційна школа, орієнтована на передавання знань, умінь і навичок, не встигає за темпами їх нарощення. А значна частина знань, які освоюють діти, була здобута людством 200-400 років тому.

Сучасна школа недостатньо розвиває здібності, необхідні їй випускникам для того, щоб самостійно самовизначитись у світі, приймати обґрунтовані рішення щодо свого майбутнього, бути активними і мобільними суб'єктами на ринку праці. Головними недоліками традиційної системи освіти є породжені нею невміння і небажання дітей вчитись.

Подолання кризи сучасної освіти можливе завдяки інтенсивному реформуванню її відповідно до вимог часу, у процесі формування принципово нової системи загальної освіти, яка поступово замінюватиме традиційну.

Незначущою особливістю сучасної освіти є співіснування двох стратегій організації навчання – традиційної та інноваційної.

Термін "традиційне (нормативне) навчання" та "інноваційне навчання" запропоновані групою вчених у доповіді Римському клубу (1978), який звернув увагу світової наукової громадськості на неадекватність принципів традиційного навчання вимогам сучасного суспільства до особистості, її пізнавальних можливостей. Інноваційне навчання трактувалось у ній як процес і результат навчальної та освітньої діяльності, що стимулює новаторські зміни в культурі, соціальному середовищі. Воно орієнтоване на формування готовності особистості до динамічних змін у соціумі за рахунок розвитку здібностей до творчості різноманітних форм мислення, а також здатності до співробітництва з іншими людьми.

Інноваційне (лат. Innovatio - оновлення, зміна) навчання зорієнтоване на динамічні зміни в навколишньому світі навчальна і освітня діяльність, яка ґрунтується на розвитку форм мислення, творчих здібностей, високих соціально адаптованих можливостей особливостей особистості.

Я. Голант ще в 60-х рр. ХХ ст. охарактеризував три основні моделі навчання, що існують у сучасній школі. Він виділяв активну й пасивну моделі залежно від участі учнів у навчальній діяльності. Зрозуміло, що термін «пасивна» є умовним, оскільки будь – який спосіб навчання обов'язково передбачає певний рівень пізнавальної активності суб'єкта – учня, інакше досягнення результату, навіть мінімального, неможливе.

У пасивній моделі навчання учень виступає в ролі «об'єкта» навчання. Він повинен засвоїти й відтворити матеріал, переданий йому вчителем, текстом підручника. До відповідних методів навчання належать ті, за якими учні лише слухають і дивляться (лекція – монолог, читання, пояснення, демонстрування й відтворювальне опитування учнів). Учні, як правило, не спілкуються між собою і не виконують якихось творчих завдань.

Активна модель навчання передбачає застосування методів, які стимулюють пізнавальну активність і самостійність учнів. Учень виступає «суб'єктом» навчання, виконує творчі завдання, вступає в діалог з учителем. Основні методи: самостійна робота, проблемні та творчі завдання (часто

домашні), запитання від учня до вчителя і навпаки, що розвивають творче мислення.

До цієї класифікації можна додати інтерактивне навчання як певний різновид активного, який має свої закономірності та особливості.

Слово “інтерактив” походить від англійського слова “interact”. “Inter” – це взаємний, “act” – діяти. Інтерактивний – здатний взаємодіяти або перебувати в режимі бесіди, діалогу з будь-чим (наприклад, комп’ютером) або з будь-ким (людиною). Сутність інтерактивного навчання полягає в активному залученні всіх учнів до процесу пізнання.

Аналізуючи наукові джерела, можна відзначити, що інтерактивність проходить крізь усю історію педагогічної освіти, але має різні назви, змінює свої методи і форми в залежності від епохи. На нашу думку, витoki інтерактивного навчання можна побачити ще у філософській школі Аристотеля (заснована в 335–334 р. до н.е.) та його послідовників перипатетиків. Назва школи походить від звички Аристотеля прогулюватись разом із учнями під час читання лекцій і вести діалоги.

Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умова постійної, активної взаємодії усіх учнів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове навчання у співпраці), де і учень, і вчитель є рівноправними, рівнозначними суб’єктами навчання, розуміють, що вони роблять, рефлектують з приводу того, що вони знають, вміють і здійснюють. Інтерактивне навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співпраці, взаємодії, дає змогу вчителю стати лідером колективу.

Інтерактивна взаємодія виключає як домінування одного учасника навчального процесу над іншим, так і однієї думки над іншою. Під час інтерактивного навчання учні вчаться бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати продумані рішення.

Інтерактивне навчання – це діалогічне навчання, у ході якого здійснюється взаємодія вчителя й учня.

Мета інтерактивного навчання – створити комфортні умови навчання, за яких учень відчуває успішність, свою інтерактивну досконалість, що робить продуктивним сам освітній процес.

Важливий внесок у розробку та впровадження інтерактивних методів зробили німецькі вчені на початку 90-х років – Арнольд Р., Шелтен А., Стус Ф. Проблема застосування в навчальному процесі інтерактивних методик присвячені роботи О.Пошетун, Л.Пироженко та ін. Інтерактивне навчання розглядається як вид діяльності, що передбачає взаємодію учня з навчальним середовищем, яке слугує джерелом засвоюваного ним досвіду [2, с. 7].

Вітчизняні і зарубіжні методисти підкреслюють, що застосування інтерактивних технологій є найбільш ефективним шляхом реалізації комунікативного підходу до вивчення іноземної мови. Саме тому їх використання є актуальним для сучасної освіти і є основним у формуванні компетентної особистості учня як громадянина демократичного суспільства. Перевагами інтерактивного навчання є свідоме засвоєння учнями навчального матеріалу і подальше застосування його на практиці; можливість розвитку в школярів критичного та креативного мислення; можливість створення умов навчання, за яких школярі знаходяться у стані пошуку та активно взаємодіють, обговорюючи проблеми та намагаючись довести власну позицію. Також важливим моментом є самооцінка учнів, аналіз своїх досягнень і причин труднощів. Інтерактивність у навчанні можна пояснити як здатність до взаємодії, навчання у режимі бесіди, діалогу, дії. Отже, інтерактивним можна назвати метод, в якому той, хто навчається, є учасником. Учень не виступає лише слухачем, спостерігачем, а бере активну участь у тому, що відбувається на уроці [1, с. 6].

Отже, інтерактивні технології – це організація засвоєння знань і формування певних вмінь та навиків через сукупність особливим способом організованих навчально-пізнавальних дій, що полягають у активній

взаємодії учнів між собою та побудові міжособистісного спілкування з метою досягнення запланованого результату.

Дослідження проведені Національним тренінговим центром (США, штат Меріленд) у 1980-х роках, засвідчують, що інтерактивне навчання вможливує різке збільшення відсотка засвоєння матеріалу, бо впливає не лише на свідомість учня, а й на його почуття, волю. Результати цих досліджень відображено у схемі, яка дістала назву “Піраміда навчання”.

“Піраміда навчання” демонструє, що найменших результатів можна досягти за умов пасивного навчання (лекція – 5%, читання – 10%), а найбільших – інтерактивного (дискусійні групи – 50%, практика через дію – 75%, навчання інших або негайне застосування знань – 90%). Ці дані є середньостатистичними, тому у конкретних випадках результати можуть різнитися, але в середньому таку закономірність може простежити кожен педагог [29, с. 284].

Інтерактивні технології навчання відрізняються від інших технологій навчання нестандартними умовами роботи, насамперед – особлива атмосфері уроку і особлива роль вчителя на цьому уроці. Учитель не бере на себе роль досконало освіченої людини, що надає інформацію, а безпосередньо скеровує процес взаємного навчання учнів. Інтерактивні технології навчання дозволяють розвивати особистість учня, з опорою на індивідуальність кожної дитини. Завдяки застосуванню інтерактивних технологій навчання створюються ефективні умови навчання, розвитку, саморозвитку, виховання та самовиховання учнів. Учень на інтерактивному уроці має можливість висловити особистісне ставлення до матеріалу, обмінятися знаннями, ідеями, думками, способами діяльності. Мета уроку проектується на спільну діяльність вчителя та учнів, з урахуванням потреб останніх, з опорою на суб’єктний досвід кожного з них, що характеризує навчання як справжній особистісно-орієнтований процес. Враховується індивідуальність кожної дитини, її унікальна і неповторна особистість. За інтерактивного навчання унеможливується домінування в освітньому процесі однієї думки над

іншою, і учнів – одного над іншими.

Таким чином, ознаками інтерактивного навчання є:

- наявність спільної мети (але не тотожної для всіх учнів) і чітко спланованого та очікуваного результату навчання;
- прагнення при навчанні спиратися на суб'єктний досвід кожної дитини;
- навчання вибудовується на основі діалогу поміж, наприклад, учителем та учнями, чи тільки учнями, або між учнями та комп'ютером;
- позитивна взаємозалежність учнів, творчість, співпраця у навчанні;
- досягнення особистого успіху можливе тільки за умови досягнення успіху всіма учасниками освітнього процесу;
- активність, ініціативність всіх учнів в освітньому процесі;
- створення комфортних умов навчання, учень має відчувати свою інтелектуальну спроможність;
- наявність проблемного завдання, обмін знаннями, ідеями, способами діяльності тощо, формулюється та обстоюється (або змінюється під дією аргументів) власна позиція в атмосфері взаємної підтримки, доброзичливості;
- унеможлиблюється домінування однієї думки над іншими, та опонентів одного над іншим;
- поєднання індивідуальної, парної, групової, колективної роботи.

Переваги інтерактивного навчання перед традиційним:

1. у роботі задіяні усі учні класу;
2. учні навчаються працювати у команді;
3. формується доброзичливе ставлення до опонента;
4. кожна дитина має можливість пропонувати свою думку;
5. створюється «ситуація успіху»;
6. за короткий час опановується велика кількість матеріалу;
7. формуються навички толерантного спілкування;

8. вміння аргументувати свій погляд, знаходити альтернативне рішення проблеми.

Отже, інтерактивні технології навчання – це процес, що ґрунтується на взаємодії, діалозі, де учень є суб'єктом взаємин, бере активну участь у навчанні самого себе та однокласників, розбудовує свій індивідуальний стиль пізнання. Інтерактивному навчанню притаманні такі риси: взаємодія учнів, діалог, полілог, організація освітнього середовища спілкування, активність учнів, опора на їхній суб'єктний досвід, комфортні умови навчання, набуття знань спільними зусиллями з можливістю оцінки і контролю, взаємооцінки і взаємоконтролю, самооцінки і самоконтролю, де потреба в самооцінці і в самоконтролі стає внутрішньою потребою кожного учня.

1.4. Методи інтерактивного навчання іноземної мови

У наш час існує чимало методів і технологій викладання англійської мови – як традиційних, так і новітніх. Вибір новітніх методів навчання зумовлюється знанням інноваційних технологій. Ефективність їх застосування залежить від того, чи підібрані вони відповідно до тих завдань, які можуть успішно розв'язуватися з їх допомогою. Оскільки учням необхідно оволодіти іноземною мовою, як засобом спілкування, вміти користуватися нею в усній та письмовій формі, підтримувати розмову, запропонувати свою тему, висловлювати свої побажання, ділитись думками, обмінюватись поглядами, на уроках англійської мови важливо створювати ситуації, в яких і вчитель, і учень стануть повноправними суб'єктами системи освіти, а основою навчання буде рівноправний діалог між тими, хто навчає, і тими, хто навчається [3, с. 28].

Нині приділяють належну увагу інтерактивним методам навчання, в яких процес навчання поєднується із процесом спілкування, а активність школярів перевершує активність учителя.

О.І. Помешун та Л.В. Пироженко визначили умовну робочу класифікацію цих технологій за формами навчання (моделями), у яких реалізуються інтерактивні технології. Вони розподіляють їх на чотири групи залежно від мети уроку та форм організації навчальної діяльності учнів:

- інтерактивні технології кооперативного навчання;
- інтерактивні технології колективно-групового навчання;
- технології ситуативного моделювання;
- технології опрацювання дискусійних питань.

1. Інтерактивні технології кооперативного навчання

Парна і групова робота організовується як на уроках засвоєння, так і на уроках застосування знань, умінь та навичок. Це може відбуватися одразу ж після викладу вчителем нового навчального матеріалу, на початку нового уроку замість опитування, на спеціальному уроці, присвяченому застосуванню знань, умінь та навичок, або бути частиною повторювально-узагальнюючого уроку.

Далі розглянемо сучасні інтерактивні навчальні технології в тих моделях, які доцільно застосовувати у викладанні англійської мови.

Робота в парах. Ця технологія особливо ефективна на початкових етапах навчання учнів роботі у малих групах. Її можна використовувати для досягнення будь-якої дидактичної мети. За умов парної роботи всі діти в класі отримують рідкісну за традиційним навчанням можливість говорити, висловлюватись. Робота в парах дає учням час подумати, обмінятись ідеями з партнером і лише потім озвучувати свої думки перед класом. Вона сприяє розвитку навичок спілкування, вміння висловлюватись, критичного мислення, вміння переконувати й вести дискусію.

Використання такого виду співпраці сприяє тому, що учні не можуть ухилитися від виконання завдання. Під час роботи в парах можна швидко виконати вправи, які за інших умов потребують великої затрати часу.

Ротаційні (змінювані) трійки. Діяльність учнів у цьому випадку є подібною до роботи в парах. Цей варіант кооперативного навчання сприяє

активному, ґрунтовному аналізу та обговорюванню нового матеріалу з метою його осмислення, закріплення та засвоєння.

Два–чотири – всі разом. Ще один варіант кооперативного навчання, що є похідним від парної роботи, ефективний для розвитку навичок спілкування в групі вмінь переконувати та вести дискусію.

Карусель. Цей варіант кооперативного навчання найбільш ефективний для одночасного включення всіх учасників в активну роботу з різними партнерами зі спілкування для обговорення дискусійних питань.

Робота в малих групах. Роботу в групах варто використовувати для вирішення складних проблем, що потребують колективного розуму. Використовуються малі групи тільки в тих випадках, коли завдання вимагає спільної, але не індивідуальної роботи.

Важливими моментами групової роботи є опрацювання змісту і подання групами результатів колективної діяльності. Залежно від змісту та мети навчання можливі різні варіанти організації роботи груп.

1. **“Діалог”.** Суть його полягає в спільному пошуку групами згодженого рішення. Це знаходить своє відображення у кінцевому тексті, переліку ознак. Діалог виключає протистояння, критику позиції тієї чи іншої групи. Всю увагу зосереджено на сильних моментах у позиції інших.

2. **“Синтез думок”.** Дуже схожий за метою та початковою фазою на попередній варіант групової роботи. Але після об’єднання в групи і виконання завдання учні не роблять записів на дошці, а передають свій варіант іншим групам, які доповнюють його своїми думками, підкреслюють те, з чим не погоджуються.

3. **“Спільний проект”.** Має таку саму мету та об’єднання в групи, що й діалог. Але завдання, які отримують групи, різного змісту та висвітлюють проблему з різних боків.

4. **“Пошук інформації”.** Різновидом, прикладом роботи в малих групах є командний пошук інформації (зазвичай тієї, що доповнює раніше прочитану вчителем лекцію або матеріал попереднього уроку, домашнє

завдання), а потім відповіді на запитання. Використовується для того, щоб оживити сухий, іноді нецікавий матеріал.

5. “Коло ідей”. (Раунд робіт, кругова система). Метою “Кола ідей” є вирішення гострих суперечливих питань, створення списку ідей та залучення всіх учнів до обговорення поставленого питання. Технологія застосовується, коли всі групи мають виконувати одне і те саме завдання, яке складається з декількох питань (позицій), які групи представляють по черзі.

Акваріум. Ще один варіант кооперативного навчання, що є формою діяльності учнів у малих групах, ефективний для розвитку навичок спілкування в малій групі, вдосконалення вміння дискутувати та аргументувати свою думку. Може бути запропонований тільки за умови, що учні вже мають добрі навички групової роботи.

2. Технології колективно-групового навчання

До цієї групи належать інтерактивні технології, що передбачають одночасну спільну (фронтальну) роботу всього класу.

Обговорення проблеми в загальному колі. Це загальновідома технологія, яка застосовується, як правило, в комбінації з іншими. Її метою є прояснення певних положень, привертання уваги учнів до складних або проблемних питань учнів до складних або проблемних питань у навчальному матеріалі, мотивація пізнавальної діяльності, актуалізація опорних знань тощо.

Мікрофон. Різновидом загально групового обговорення є технологія “Мікрофон”, яка надає можливість кожному сказати щось швидко, по черзі, відповідаючи на запитання або висловлюючи свою думку чи позицію.

Незакінчені речення. Цей прийом часто поєднується з “Мікрофоном” і дає можливість ґрунтовніше працювати над формою висловлення впадливих ідей, порівнювати їх з іншими. Робота за такою методикою дає присутнім змогу долати стереотипи, вільніше висловлюватися щодо запропонованих тем, відпрацьовувати вміння говорити коротко, але по суті й переконливо.

Мозковий штурм. Відома інтерактивна технологія колективного обговорення, що широко використовується для вироблення кількох вирішень конкретної проблеми. Мозковий штурм спонукає учнів проявляти уяву та творчість, дає можливість їм вільно висловлювати свої думки.

Мета “мозкового штурму” чи “мозкової атаки” в тому, щоб зібрати якомога більше ідей щодо проблеми від усіх учнів протягом обмеженого періоду часу.

Навчаючи – учусь. Цей метод використовується при вивченні блоку інформації або при узагальненні та повторенні вивченого. Він дає можливість учням взяти участь у передачі своїх знань однокласникам. Використання цього методу підвищує інтерес до навчання.

Ажурна пилка. Дана технологія використовується для створення на уроці ситуації, яка дає змогу учням працювати разом для засвоєння великої кількості інформації за короткий проміжок часу. Ефективна і може замінити лекції у тих випадках, коли початкова інформація повинна бути донесена до учнів перед проведенням основного (базисного) уроку або доповнює такий урок. Заохочує учнів допомагати один одному вчитися, навчаючи.

Аналіз ситуації. На уроках української мови зміст деяких понять учні засвоюють, аналізуючи певні ситуації. Такі ситуації можуть аналізуватись учнями індивідуально, в парах, в групах або піддаватись в загальному колі. Такий аналіз потребує певного підходу, алгоритму. Технологія вчить учнів ставити запитання, відрізняти факти від думок, виявляти важливі та другорядні обставини, аналізувати та приймати рішення.

Вирішення проблем. Метою застосування такої технології є навчити учнів самостійно вирішувати проблеми та приймати колективне рішення.

Дерево рішень. Як варіант технології вирішення проблем можна використати “дерево рішень”, яке допомагає дітям проаналізувати та краще зрозуміти механізми прийняття складних рішень.

3. Технології ситуативного моделювання

Модель навчання у грі – це побудова навчального процесу за допомогою включення учня в гру.

Використання гри в навчальному процесі завжди стикається з протиріччям: навчання є завжди процесом цілеспрямованим, а гра за своєю природою має невизначений результат (інтригу). Тому наше (педагогів) завдання при застосуванні гри у навчанні полягає у підпорядкуванні гри, визначеній дидактичній меті.

Ігрова модель навчання покликана реалізувати ще й комплекс цілей: забезпечення контролю виведення емоцій; надання дитині можливості самовизначення; надихання і допомога розвитку творчої уяви; надання можливості зростання навичок співробітництва в соціальному аспекті; надання можливості висловлювати свої думки.

Учасники навчального процесу, за ігровою моделлю, перебувають в інших умовах, ніж у традиційному навчанні. Учніам надається максимальна свобода інтелектуальної діяльності, яка обмежується лише означуваними правилами гри. Учні самі обирають власну роль у грі, висуваючи припущення про ймовірний розвиток подій, створюють проблемну ситуацію, шукають шляхи її розв'язання, беручи на себе відповідальність на обране рішення. Вчитель в ігровій моделі виступає як: інструктор, суддя, тренер, головуючий, ведучий.

Арсенал інтерактивних ігор досить великий, але найбільш поширений з них є моделюючий.

Стимуляційні або імітаційні ігри. Імітаційні ігри розвивають уяву та навички критичного мислення, сприяють застосуванню на практиці вміння вирішувати проблеми, а стимуляція дає можливість учням глибоко вжитися в проблему, зрозуміти її із середини.

Спрощене судове слухання. Технологія спрощеного суду дає можливість учням отримати спрощене уявлення про процедуру прийняття

судового рішення, взяти участь у вправі, пов'язаній з аналізом, критичним мисленням, прийняттям рішень.

Громадське слухання. Мета застосування технології: моделювання суспільного слухання за допомогою імітаційної гри дозволяє учням зрозуміти мету і порядок слухань, а також ролі й обов'язки членів державних органів, комітетів, комісій. Крім цього, учні одержують практичний досвід у визначенні і поясненні ідей, інтересів і цінностей, пов'язаних із предметом слухання.

Розігрування ситуацій за ролями. (“Рольова гра”, “прогривання сценки”). Мета рольової гри – визначити ставлення конкретної життєвої ситуації, набути досвіду шляхом гри, допомогти навчитися через досвід.

4. Технології опрацювання дискусійних питань

Дискусії є важливим засобом пізнавальної діяльності учнів у процесі навчання. Вони значною мірою сприяють розвитку практичного мислення, дає можливість визначити власну позицію, формує навички відстоювати свою думку, поглиблює знання з обговорюваної проблеми. Сучасна дидактика визнає велику освітню і виховну цінність дискусій.

Метод ПРЕС. Метод навчає учнів виробляти й оформлювати аргументи, висловлювати думки з дискусійного питання у виразній і стилістичній формі, переконувати інших.

Займи позицію. Цей метод демонструє різноманіття поглядів на проблему, що вивчатиметься, або після опанування учнями певною інформацією з проблеми й усвідомлення ними можливості протилежних позицій щодо їх вирішення.

Зміни позицію. Така технологія є подібною до попередньої. Вона також дає можливість обговорити дискусійні питання за участі всіх учнів. Метод дозволяє стати на точку зору іншої людини, розвивати навички аргументації, активного слухання.

Неперервна школа думок (Нескінчений ланцюжок). Одна з форм обговорення дискусійних питань, метою якої є розвиток в учнів навичок

прийняття особистого рішення та вдосконалення вміння аргументувати свою думку.

Дискусія. Дискусія – це широке публічне створення якомусь спірному питанню. Вона є важливим засобом пізнавальної діяльності, сприяє розвитку критичного мислення учнів, дає можливість визначити власну позицію, формує навички аргументації та відстоювання своєї думки, поглиблює знання з обговорюваної проблеми.

Дискусія в стилі телевізійного ток-шоу. Її метою є отримання учнями навичок публічного виступу та дискутування висловлення й захисту власної позиції, формування громадянської та особистої активності.

Дебати. Один з найбільш складних способів обговорення дискусійних проблем. Дебати можна проводити лише тоді, тоді коли учні навчилися працювати в групах та засвоїли технології вирішення проблем. У дебатах поділ на протилежні точки зору набуває найбільшої гостроти, оскільки учням необхідно довго готуватись і публічно обґрунтовувати правильність своєї позиції. Важливо, щоб учасники дебатів не переносили емоції один на одного, а спілкувалися спокійно.

Використання інтерактивних технологій навчання на різних етапах уроку іноземної мови – це не лише спосіб підвищити мотивацію учнів до вивчення мови, але й покращити атмосферу у класі, яка сприятиме співробітництву та порозумінню між учнями та вчителем. Взаємна довіра, рівноправність, партнерство у спілкуванні викликає в учнів задоволення від навчального процесу, бажання брати в ньому участь. Однак, потрібно постійно контролювати процес досягнення поставлених цілей, а у випадку невдачі змінювати тактику роботи, шукати та виправляти недоліки.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Усне мовлення – найважливіша форма існування мови як засобу комунікації. Ми користуємося усним мовленням у всіх сферах нашого життя. Без усного мовлення неможливо уявити жодний людський колектив. Зрозуміло, що навчання усного мовлення є одним з головних завдань у вивченні іноземної мови у загальноосвітній школі.

Навчання усного мовлення – це послідовна робота по формуванню в учнів вмінь будувати зв'язне висловлювання іноземною мовою із застосуванням таких прийомів, які сприяють розвитку розумової діяльності учня. В основі мовленнєвої діяльності лежить, перш за все, взаємодія декількох (не менше двох) осіб, тобто звертання однієї до іншої з певною метою. Зміст мовленнєвої діяльності полягає в обміні інформацією між його учасниками, тобто у повідомленні чогось нового.

Вивчаючи іноземну мову, у школярів виникає ряд проблем, однією з яких являється низька мотивація до вивчення мови. В таких випадках саме інтерактивні методи як інноваційні технології навчання являються цінними для застосування. Вони створюють такі умови, коли учень відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність. Інтерактивне навчання заключає в собі деякі методи співпраці у навчальному процесі. Успішне виконання завдання поставленого для всієї групи, повністю залежить від успішного виконання цього завдання персонально кожним студентом, відповідальність кожного за виконання свого завдання. Ефективна співпраця та комунікація виступають базовими компонентами такого навчання, яке ставить перед собою мету спільного розв'язання проблем, набуття навичок усного мовлення, критичного мислення, відповідальність та досягнення вагомих результатів

Ми розглядаємо інтерактивні методи як організацію засвоєння знань і формування певних вмінь та навиків через сукупність особливим способом

організованих навчально-пізнавальних дій, що полягають у активній взаємодії учнів між собою та побудові міжособистісного спілкування з метою досягнення запланованого результату.

Існує велика кількість інтерактивних методів. Кожен вчитель має обрати ті, які будуть відповідати віковим та індивідуальним особливостям учнів, а також які будуть відповідати певному завданню. Цей метод можна використовувати на різних етапах уроку в залежності від його типу, рівня підготовленості учнів, їх кількості у класі. Необхідно зауважити, що урок не повинен бути перевантаженим інтерактивною роботою (1-2 методи за урок). Важливо поєднувати новітні технології з іншими методами роботи – самостійним пошуком, традиційними методами.

Використання інтерактивних технологій на уроках англійської мови дає змогу стверджувати, що вони є засобом створення атмосфери доброзичливості і порозуміння, зникає почуття страху, підвищується активність, виникає впевненість у своїх силах, виникає прагнення досягти успіху, розвивається творчість. Саме в такій атмосфері можна очікувати продуктивного засвоєння навчального матеріалу та формування і розвитку вмінь і навичок для його практичного використання, збагачення соціального та комунікативного досвіду школярів, підвищення пізнавальної активності та мотивації навчання в учнів.

Застосування інтерактивних технологій – це дуже важка та кропітка праця вчителя. Вчитель має вміти організувати таку роботу та мати всі необхідні для цього знання. За допомогою інтерактивних методів навчання класний колектив стане більш дружний та вихований, вони вмітимуть говорити, висловлювати свою думку, відстоювати неї, вони навчатимуться слухати один одного, а також, вони навчатимуться самостійно здобувати нові знання.

РОЗДІЛ 2

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЇ В УСНОМУ МОВЛЕННІ УЧНІВ СЕРЕДНІХ КЛАСІВ МЕТОДАМИ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ

2.1. Структура дослідно-експериментальної роботи

З метою перевірки ефективності використання інтерактивних вправ у процесі навчання монологічному мовленню в середніх класах основної школи було проведено експериментальне навчання.

В експериментальному дослідженні брали участь 2 групи 5-Г класу загальноосвітньої школи I-III ступенів № 4 ім. Д.І. Менделєєва Вінницької міської ради. У 5-Г класі навчається 32 учня, з них: 22 дівчаток і 10 хлопчиків. Клас вікової норми з групою інтелектуальних дітей.

Більшість дітей має високий навчальний потенціал і хороші здібності до навчання. Дисципліна на уроках задовільна. Всі завжди старанно виконують домашні завдання. Колектив класу діяльний, живий, енергійний.

Дослідження проводилось у двох групах. Перша група (експериментальна) налічувала 16 учнів, друга група (контрольна) – 16 учнів.

У процесі дослідження були використанні такі методи психолого-педагогічних досліджень: педагогічне спостереження, вивчення досвіду вчителя англійської мови, тестування учнів з метою визначення рівня сформованості їх іншомовних мовленнєвих граматичних та лексичних навичок, експериментальне навчання, метод статистичної обробки отриманих результатів.

Експериментальне дослідження включало два етапи: підготовчий і основний.

На підготовчому етапі вивчався початковий рівень сформованості умінь монологічного мовлення, проводився відбір навчального матеріалу згідно навчальних планів з англійської мови. Аналіз підручника показав, що

кількість вправ для формування англомовної усної компетенції є недостатньою.

На основному етапі вирішувалося основне завдання дослідження – визначення ефективності інтерактивних методів і обраного комплексу вправ.

Діагностика проводилася у ході природного навчального процесу з англійської мови на класних заняттях.

Рівень сформованості навичок та вмінь усного мовлення в експериментальній групі порівнювався на початку та в кінці експерименту з навичками й уміннями учнів контрольної групи.

Перед експериментальним навчанням ми провели передекспериментальний зріз, за допомогою якого визначили рівень якості мовлення учнів експериментального класу. Для цього школярам було запропоновано розіграти рольову гру, яка відповідала рівню володіння англійською мовою учнями 5 класу. Під час оцінювання рівнів сформованості навичок та вмінь усного мовлення ми дотримувались такої системи оцінювання:

- початковий рівень – 1-3 бали;
- середній рівень – 4-6 бали;
- достатній рівень – 7-9 балів;
- високий рівень – 10-12 балів.

На етапі підготовки експерименту ми визначили критерії, за якими оцінювали вихідні та кінцеві навички учнів. Згідно з програмою для загальноосвітніх навчальних закладів оцінювання навичок усного мовлення відбувалось за такими критеріями (див. табл.2.1).

Табл. 2.1

Критерії оцінювання усного мовлення

Рівень навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання говоріння
Початковий	1	Учень/учениця знає найбільш поширені вивчені слова, проте не завжди адекватно використовує їх у мовленні, допускає фонематичні помилки.
	2	Учень/учениця знає найбільш поширені вивчені словосполучення, проте не завжди адекватно використовує їх у мовленні, допускає фонематичні помилки.
	3	Учень/учениця використовує в мовленні прості непоширені речення з опорою на зразок, має труднощі у вирішенні поставленого комунікативного завдання в ситуаціях на задану тему, допускає фонематичні помилки.
Середній	4	Учень/учениця уміє в основному логічно розпочинати та підтримувати бесіду, при цьому використовуючи обмежений словниковий запас та елементарні граматичні структури. На запит співрозмовника дає елементарну оціночну інформацію, відображаючи власну точку зору.
	5	Учень/учениця уміє в основному логічно побудувати невеличке монологічне висловлювання та діалогічну взаємодію, допускаючи незначні помилки при використанні лексичних одиниць. Всі звуки в потоці мовлення вимовляються правильно.
	6	Учень/учениця упевнено розпочинає, підтримує,

Продовж. табл. 2.1

		відновлює та закінчує розмову у відповідності з мовленнєвою ситуацією. Всі звуки в потоці мовлення вимовляються правильно.
Достатній	7	Учень/учениця уміє зв'язно висловлюватися відповідно до навчальної ситуації, малюнка, робити повідомлення з теми, простими реченнями передавати зміст прочитаного, почутого або побаченого, підтримувати бесіду, ставити запитання та відповідати на них.
	8	Учень/учениця уміє логічно висловитися у межах вивчених тем відповідно до навчальної ситуації, а також у зв'язку зі змістом прочитаного, почутого або побаченого, висловлюючи власне ставлення до предмета мовлення; уміє підтримувати бесіду, вживаючи короткі репліки. Учень в основному уміє у відповідності з комунікативним завданням використовувати лексичні одиниці і граматичні структури, не допускає фонематичних помилок.
	9	Учень/учениця уміє логічно висловлюватися у межах вивчених тем, передавати основний зміст прочитаного, почутого або побаченого, підтримувати бесіду, вживаючи розгорнуті репліки, у відповідності з комунікативним завданням використовує лексичні одиниці і граматичні структури, не допускає фонематичних помилок.
Високий	10	Учень/учениця уміє без підготовки висловлюватися і вести бесіду в межах вивчених тем, використовує граматичні структури і лексичні одиниці у відповідності з комунікативним завданням, не допускає фонематичних помилок.

Продовж. табл. 2.1

	11	Учень/учениця уміє логічно і в заданому обсязі побудувати монологічне висловлювання та діалогічну взаємодію, використовуючи граматичні структури і лексичні одиниці у відповідності до комунікативного завдання, не допускаючи при цьому фонематичних помилок.
	12	Учень/учениця уміє вільно висловлюватись та вести бесіду в межах вивчених тем, гнучко та ефективно користуючись мовними та мовленнєвими засобами.

Передекспериментальний зріз дозволив нам виявити рівень сформованості умінь і навичок усного мовлення учнів. Результати, отримані під час передекспериментального зрізу, подано у табл. 2.2.

*Таблиця 2.2***Результати передекспериментального зрізу учнів за рівнями**

Рівень	Контрольна група	Експериментальна група
Високий	14%	21%
Достатній	21%	21%
Задовільний	36%	36%
Незадовільний	29%	21%

Після отримання результатів, ми прийшли до висновку, що учні в експериментальній та контрольній групах знаходяться на однаковому рівні.

2.2. Інтерактивні вправи для формування компетенції в усному мовленні

Існують певні методичні рекомендації щодо підготовки уроку за інтерактивними технологіями. Правила організації інтерактивної роботи учнів на уроці наступні:

1. До роботи повинні бути залучені різною мірою всі учні.
2. Необхідно дбати про психологічну підготовку учнів. Корисними є: різноманітне та постійне стимулювання учнів за активну участь у роботі; надання можливості для самоорганізації та ін.
3. Тих, хто навчається за інтерактивними технологіями, не повинно бути багато. Продуктивна робота в малих групах. Кожен має бути почутий.
4. Приміщення має бути спеціально підготовленим. Учні повинні мати змогу легко пересуватися під час роботи в малих групах. Усі матеріали для роботи малих груп готують заздалегідь.
5. Під час уроку необхідно дотримуватись регламенту та процедури, проявляти терпимість до будь-якої точки зору, уважно вислуховувати всіх учасників, поважаючи їх.
6. Уважно ставитися до учнів під час формування груп.
7. На одному уроці бажано застосовувати 1-2 інтерактивних прийоми роботи.
8. Під час підготовки питань учителю необхідно продумувати різні варіанти можливих відповідей і заздалегідь виробляти критерії оцінки ефективності уроку [6, с. 321].

Розглянемо інтерактивні вправи, які використовувались на уроках англійської мови в експериментальній групі для формування вмінь та навичок усного мовлення.

Вправа 1

Мета вправи: навчити учнів створювати власні мікродіалогі-розпитування на понадфразовому рівні.

Тип вправи: комунікативна з використанням опори, продуктивна.

Режим роботи: “учень-клас”, ”учень-група учнів”.

Інтерактивний прийом: акваріум.

Children, join into pairs. Imagine that you are at the international conference. The first pupil is the delegate from another country of the world. You should make up a dialogue about what role does music play in the world. Make use the plan

1. Music is a very important part in our life.
2. What kinds of music do you know?
3. What kind of music do you prefer?

Вправа 2

Мета вправи: навчити учнів висловлюватися на рівні понадфразової єдності у діалозі – розпитування.

Тип вправи: комунікативна, продуктивна.

Режим роботи: “учень-учень”.

Інтерактивний прийом: ток-шоу.

Children, today at the lesson we will have a talk show. Imagine that you are the guests of our programme :

Mary Smith – a musician, John Franklin – a student, Marta Stuart - a critic, and our special guest – a famous singer – Shakira.

So today at the the programme you will ask us about our opinions and our attitude to music.

And the audience will get to know whether they agree or disagree with it. The audience can prepare and ask our guests questions.

Вправа 3

Мета вправи: навчити учнів самостійно вживати різні види ДЄ.

Тип вправи: умовно-комунікативна репродуктивна, з використанням опори – логіко-структурної схеми.

Режим роботи: “учень-клас”.

Інтерактивний прийом: ланцюжок.

Завдання: Children, let's speak about different kinds of music. I will start and you will continue.

T: There are some famous kinds of music all over the world.

P1: Pop music, folk music, rap, heavy metal and others.

P2: Music helps people to open their inner world.

P3: People all over the world like listen to the music.

Вправа 4

Мета вправи: навчити учнів будувати діалог – розпитування на понадфразовому рівні.

Тип вправи: комунікативна, продуктивна.

Режим роботи: робота в групах.

Інтерактивний прийом: форум.

Work in pairs. The first pupil is a musician critic. You should discuss such a debatable with your partner.

Some people think that music has a great influence on the pupils . Do you agree? Prove your decision.

The other pupils should listen attentively to all the arguments and after discussion you can ask the musician critic questions.

Вправа 5

Мета вправи: навчити учнів самостійно вживати ДЄ.

Тип вправи: комунікативна, продуктивна.

Режим роботи: учень-учень.

Інтерактивний прийом: обмін думками.

Завдання: Share with your partner your opinion about your favourite genre of music.

Вправа 6

Мета вправи: навчити учнів створювати власні діалоги – розпитування на основі запропонованої КС.

Тип вправи: комунікативна, рецептивно – продуктивна (вищого рівня).

Режим роботи: одночасна робота в парах.

Інтерактивний прийом: натовп.

Завдання: You are a representative of a travel company from Great Britain in Ukraine.

You are talking to the worker of international association “Globes”. You should make up a cultural programme for tourists from your country during their state in Kyiv.

Second pupil is a worker of “Globes” find out the tastes of tourists and recommends concert halls which they can visit and also ask whether they know Ukrainian, because it will depend on the performance.

Вправа 7

Мета вправи: навчити учнів створювати власні діалоги – розпитування на основі запропонованої КС.

Тип вправи: комунікативна, рецептивно – продуктивна (вищого рівня).

Режим роботи: одночасна робота в парах.

Інтерактивний прийом: рольова гра.

Завдання: The first pupil is a guide of the “Globes” who works with the foreign tourists who came to Ukraine by the themselves. Your task is to make up and realize the cultural programme of tourists. Find out their tastes and recommend to visit concert halls and help to buy tickets.

The second pupil is a foreign tourist who came to Ukraine. Discuss with your guide about the cultural programme and ask about concert properly to your taste.

Вправа 8

Мета вправи: навчити учнів створювати діалоги на понад фразовому рівні.

Тип вправи: умовно-комунікативна, продуктивна, з використанням вербальної опори.

Режим роботи: робота в парах.

Інтерактивний прийом: метаплан.

Завдання: Children, work in pairs. We have a quotation: “ After silence , that which comes nearest to expressing the inexpressible is music.”

What are your ideas of it? Each of you should create a poster writing down all your thoughts. You may also draw something or stick some cards – whatever you like. You have 10 minutes to discuss the quotation in the pairs. And then you should present the posters.

Слід зауважити, що найбільш насичене і цікаве обговорення завдань відбувається тоді, коли теми мають певне особисте значення для учнів. Учні почувають себе більш впевнено, якщо вони добре знають середовище й контекст, у якому відбуваються події, описані в завданнях.

2.3. Результати експериментального дослідження

Експериментальне навчання проводилося протягом трьох тижнів. Воно було побудовано таким чином: в план кожного уроку було додано вправи на відпрацювання діалогічного та монологічного мовлення англійської мови з інтерактивними методами. Вправи займали приблизно 10-15 хвилин кожного уроку і проводились на кожному етапі уроку, залежно від мети.

Всі вправи проводилися з цілим класом у режимі вчитель – клас, учні – учні, чергуючись з індивідуальними видами роботи над помилками.

Після експериментального навчання було проведено післяекспериментальний зріз. Процедура його проведення повністю відповідає тій, що було використано під час передекспериментального зрізу з тією відмінністю.

Для того, щоб встановити ефективність створеної методики порівняємо результати передекспериментального та післяекспериментального зрізів (див.табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Порівняльна таблиця результатів передекспериментального та післяекспериментального зрізів

Вид зрізу	Високий рівень	Достатній рівень	Задов. рівень	Незадов. рівень
Контрольна група				
Передекспериментальний	14%	21%	36%	29%
Післяекспериментальний	21%	21%	37%	21%
Експериментальна група				
Передекспериментальний	21%	21%	36%	21%
Післяекспериментальний	43%	15%	21%	21%

Як видно з результатів, поданих у таблиці 2.3 рівень володіння усним мовленням учнів покращився. Дані результати підтвердили ефективність інтерактивних методів навчання у формуванні компетенції в усному мовленні на уроках англійської мови в учнів середніх класів.

Представимо дані результати у вигляді діаграм (див.рис. 2.1. та рис.2.2.).

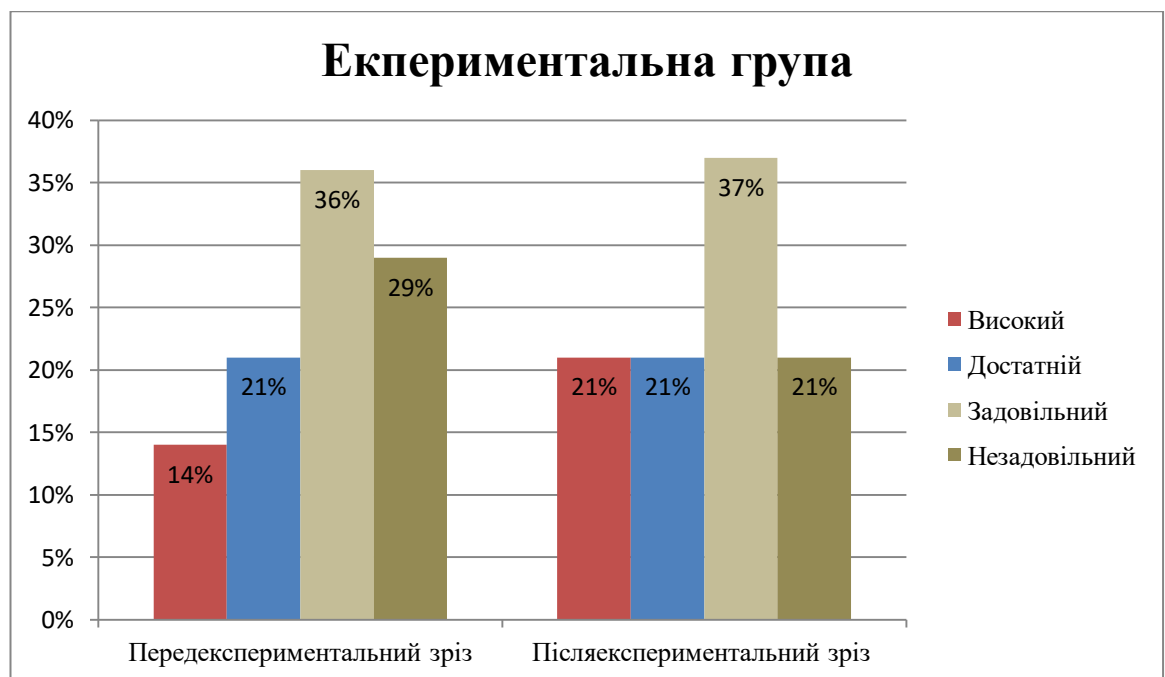

Рис. 2.1. Порівняльна діаграма результатів передекспериментального та післяекспериментального зрізів контрольної групи

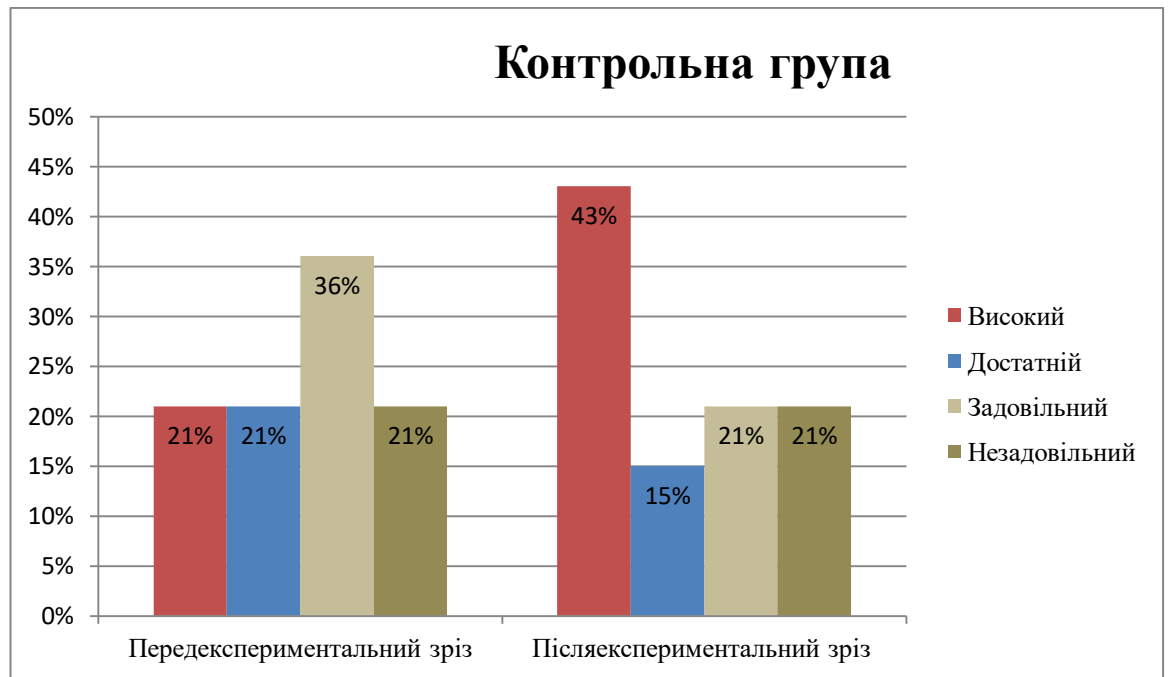

Рис. 2.2. Порівняльна діаграма результатів передекспериментального та післяекспериментального зрізів експериментальної групи

З даних діаграм бачимо, що рівень навичок усного мовлення і контрольної, і експериментальної груп підвищились, чому сприяло впровадження інтерактивних вправ на уроках англійської мови. Однак варто відмітити, що показники експериментальної групи мали більшу тенденцію підвищення, на основі цього ми можемо зробити висновок про те, що використання інтерактивних завдань для вдосконалення навичок в усному мовленні на уроках англійської мови в середніх класах є досить ефективною.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Другий розділ присвячений дослідженню ефективності використання інтерактивних методів навчання для формування компетенції в усному мовленні школярів середніх класів.

Перед експериментальним навчанням ми провели передекспериментальний зріз, за допомогою якого визначили рівень усного мовлення учнів, такий же контроль було проведено наприкінці експерименту. Після експериментального навчання нами було підведено підсумки проведеної роботи.

Результати проведеного експеримента вказують на те, що використання інтерактивних методів є ефективним у навчанні англійської мови. З'ясовано, що інтерактивна форма роботи має значні переваги над фронтальною та індивідуальною формами: у групах учні залучаються до колективної творчої діяльності, осмисленого спілкування і взаємодії, розподілу праці між членами групи, здійснюється взаємонавчання та взаємоконтроль. Використання розроблених вправ в значній мірі сприяло підвищенню і уваги учнів до вивчення навчального матеріалу. Учні проявляли зацікавленість і активність під час виконання запропонованих вправ.

Заняття з використанням інтерактивних методик показали, що більшість учнів повністю розуміли завдання, вміло навчилися будувати монологічні та діалогічні висловлювання. Вони з інтересом і захопленням занурювалися у складання монологу, охоче інтерв'ювали один одного. Зникла боязнь зробити помилку, учні стали використовувати раніше вивчені мовні кліше для вираження власних думок, охоче будували монолог з опорами.

Отже, інтерактивні методи є ефективними у викладанні англійської мови учням середніх класів загальноосвітньої школи. Вони підвищують їх компетентність у монологічному і діалогічному мовленні, що було доведено результатами експерименту на базі загальноосвітньої школи I-III ступенів № 4 ім. Д.І. Менделєєва Вінницької міської ради у 5 класі.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У ході дослідницької роботи здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано новий підхід до вирішення важливого й актуального завдання, що полягає у розробці, обґрунтуванні та експериментальній перевірці комплексу кейсів для формування компетенції в монологічному мовленні учнів старшого ступеня навчання. На основі узагальнення результатів дослідження сформульовано такі висновки:

1. З'ясовано стан розробленості досліджуваної проблеми у психолого-педагогічній літературі та освітній практиці, розкрито сутність основних понять дослідження. Говоріння є видом мовної діяльності, за допомогою якого (спільно зі слуханням) здійснюється усне вербальне спілкування. Говоріння може мати різну складність, починаючи від вираження ефективного стану за допомогою простого вигуку, назви предмета, відповіді.

Монолог – це безпосередньо спрямований до співрозмовника чи аудиторії організований вид усного мовлення, який передбачає висловлювання однієї особи. Монолог є такою формою мовлення, коли його вибудовує одна людина, самостійно визначаючи структуру, композицію і мовні засоби. Монологічне мовлення може носити репродуктивний і продуктивний характер.

Діалогічне мовлення – це об'єднання ситуативно-тематичної сукупності і комунікативними мотивами співвідношення усних висловів які послідовно виникли між двома і більше співбесідниками в безпосередньому акті спілкування. Ситуація розмови (мовлення) повинна включати чотири компоненти: обставину, відношення між комунікантами, мовне бажання і сам процес діалогозування.

2. Аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми вдосконалення і контролю навичок усного мовлення школярів показав, що усне мовлення є однією з основних практичних цілей навчання іноземної мови, служить основним джерелом отримання інформації, забезпечує при цьому збереження

і поповнення запасу знань і можливість використовувати їх за будь-яких обставин. Значною мірою цього можна досягти, використовуючи сучасні інноваційні технології інтерактивного навчання.

Ми розглядаємо інтерактивні технології як організацію засвоєння знань і формування певних вмінь та навиків через сукупність особливим способом організованих навчально-пізнавальних дій, що полягають у активній взаємодії учнів між собою та побудові міжособистісного спілкування з метою досягнення запланованого результату.

Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх учнів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання в співпраці), де учень і вчитель є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання. Педагог виступає в ролі організатора процесу навчання, лідера групи. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблем. Воно ефективно сприяє формуванню цінностей, навичок і вмінь, створенню атмосфери співпраці, взаємодії, дає змогу педагогу стати справжнім лідером учнівського колективу.

3. Розгляно методи інтерактивного навчання іноземної мови. Інтеактивні методи розподіляють на чотири групи залежно від мети уроку та форм організації навчальної діяльності учнів:

- *інтерактивні технології кооперативного навчання* (робота в парах, ротаційні (змінювані) трійки, “Два–чотири – всі разом”, “Карусель”, “Акваріум”);
- *інтерактивні технології колективно-групового навчання* (обговорення проблеми в загальному колі, “Мікрофон”, “Незакінчені речення”, “Мозковий штурм”, “Ажурна пилка”, “Аналіз ситуації”, “Вирішення проблем”, “Дерево рішень”);
- *технології ситуативного моделювання* (стимуляційні або імітаційні ігри, рольова гра “Судове слухання”, “Громадське слухання”);

- *технології опрацювання дискусійних питань* (метод прес, “Займи позицію”, “Зміни позицію”, “Неперервна школа думок”, дискусія, дискусія в стилі телевізійного ток-шоу, дебати).

4. Розроблено інтерактивні вправи для формування компетенції в усному мовленні учнів середніх класів. У роботі надано приклади інтерактивних вправ для розвитку умінь говоріння. Систему вправ також було апробовано протягом експериментального навчання.

5. Експериментально перевірена ефективність інтерактивних методик у формуванні компетенції в усному мовленні учнів середнього ступеня навчання.

Зазначимо, що з метою розвитку творчих здібностей учнів поступового й систематичного долучення їх до самостійної пізнавальної діяльності, забезпечення співпраці між учнями та вчителем недостатньо використовували лише традиційний урок. Тому варто кожному вчителю подумати над зміною форми уроку в окремих випадках. Особливо це стосується уроків англійської мови, де більша частина уроку йде на формування в учнів умінь і навичок, застосування набутих теоретичних знань. На жаль, на уроках англійської мови вчителі використовують лише базовий підручник чи робочий зошит для вивчення і закріплення нового матеріалу, що робить навчальний процес одноманітним і нецікавим для молодших школярів. Тому не слід зводити уроки лише до механічного відтворення, закріплення навичок. Урок з використанням інноваційних модів, а саме інтерактивного навчання, дає змогу учням побачити можливість застосування своїх знань, виявити свій рівень, порівняти себе з іншими учнями, розкритись.

Інтерактивні технології навчання дають можливість поєднати індивідуальну, парну, групову, колективну роботу, їх застосування має передумовою моделювання життєвих ситуацій завдяки симуляції та імітаційним іграм, вирішення проблемних ситуацій, проведення дискусій тощо.

SUMMARY

Nowadays the basic form of educational activity is considered to be a classroom system. Being a progressive one for four centuries, today it has ceased to meet the requirements of society and it should be improved. Criticism of the classroom system is most often related with two key things. The first one is the passivity of students during the lessons and lack of interest in studying, reducing the quality of knowledge, overloading children with homework, the second is the opinion that modern lessons adversely influence the health of students.

The process of educational reformation in Ukraine, which might have eliminated defects, in fact has been reduced to attempts to enter a new content under the old system. Some changes are performed in curricula, but these measures do not significantly affect the quality of education. This approach has already exhausted the very practice and development of education as the amount of knowledge cannot grow infinitely. The problem of improving the forms of the process of studying is getting more and more pressing: how to create conditions for development and self-identity in the classroom. To a large extent it can be achieved by using modern innovative teaching technologies.

This paper deals with the interactive methods which are considered to be the innovative and effective way to form speech competence of pupils in secondary school.

The main aim of this paper is the theoretical substantiation and experimental verification of the effectiveness of interactive technologies for the development of pupils' competence in oral speech in secondary school.

To achieve this goal we solved the following research objectives:

1. We analyzed the features of teaching monologue and dialogue speech of pupils in the process of learning a foreign language in secondary school.
2. We investigated innovative methods and determine the place of interactive learning in the educational process.
3. We described the method of interactive learning in the process of learning a foreign language.

4. We developed interactive exercises to form speech competence for pupils in secondary school.

5. By means of pedagogical experiment we tested the effectiveness of interactive teaching methods in forming speech competence in English lessons for pupils in secondary school.

The object of the research is the formation of speech competence in secondary school.

The subject of the research is the usage of interactive technologies to form speech competence of pupils in secondary school.

All the interactive methods are based on communication between the members of the educative process, when they actively and constantly interact with each other. Comparing with the traditional model of education, the interactive methods provide better memorization of the information while working in small or large groups of pupils.

We consider interactive teaching technology as the organization of educational process, in which the possibility of non-participation in the cognitive process is excluded: each student has role-specific tasks in which he has to make a report publicly, the quality of the performance of a group depends on his answer. Interactive technology is a creative, interesting approach of studying activities for pupils. The lessons during which these technologies are implemented allow pupils in the course of conversation, discussion and games to get new knowledge reinforce and summarize it. Under such conditions each pupils feels involved in the work. Pupils learn how to make a point of view, how not to be afraid to speak and be able to hear others.

Using interactive technologies during English lessons allow to affirm that they are a means of creating an atmosphere of amiability and understanding, students have confidence, a desire to succeed and develop their own creativity.

Key words: innovative teaching technologies, interactive teaching technology, speech competence, dialogical speech, monologue speech? Secondary school.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богданова О.С. Логіко-комунікативні програми в процесі навчання монологічного висловлювання / О.С. Богданова // ИЯШ. – 1988. – С. 12-16.
2. Вишневський О.І. Настільна книга для вчителя іноземної мови / Вишневський О.І. – М. : "Вища школа", 1992. – 189 с.
3. Долгоруков А. Метод case-study как современная технология профессионально-ориентированного обучения / А. Долгоруков [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.vshu.ru/>
4. Зими́на Г.Я., Маркелова Л.К. Обучение монологическому высказыванию на старшем этапе средней школы / Г.Я. Зими́на, Л.К. Маркелова – М.: Просвещение, 1989. – 177 с.
5. Гонтарук К. Використання інноваційних методів навчання на уроках англійської мови / К. Гонтарук // Мова, освіта, культура: інтеграційні тенденції в сучасному світі : Матеріали XIV міжнародної студентської Інтернет-конференції (Вінниця, 17-18 березня 2016 р.) / Гол. ред. Ямчинська Т.І. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2016. – С. 131-132.
6. Гонтарук К. Використання інтерактивних методів навчання на уроках англійської мови / К. Гонтарук // Сучасні проблеми лінгвістики, літературознавства та методики викладання мови і літератури : тези доповідей та повідомлень наукової Інтернет-конференції студентів; випуск 1 [21 грудня 2015 р.] / Гол. ред. Ямчинська Т.І. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. – С. 160-162.
7. Гонтарук К. Особливості навчання іншомовного діалогічного мовлення школярів на середньому етапі навчання / К. Гонтарук // Актуальні проблеми лінгвістики та методики викладання іноземних мов у вищому навчальному закладі та школі : Тези доповідей та повідомлень наукової конференції викладачів та студентів інституту іноземних мов; Вип. (квітня 2016 р.) / Гол. ред. Ямчинська Т.І. — Вінниця : Нілан-ЛТД, 2016. – С.117-120.

8. Гонтарук К.В. Інноваційні методики навчання на уроках іноземної мови / К.В. Гонтарук // Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень : Вип. 4 (7) / редкол.: Р.С. Гуревич (голова) [та ін]; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2015. – С. 239-241.
9. Гонтарук К.В.. Навчання діалогічного мовлення із залученням інформаційних технологій / К. Гонтарук // Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультилінгвальному просторі : Матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної конференції / Гол. ред. Ямчинська Т.І. – 14 квітня 2016 р. – Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю., 2016. – С. 271-274.
10. Дичківський І.М. Інноваційні педагогічні технології / І.М. Дичківський – К.: Академвидавництво, 2004 – 205 с.
11. Дяченко С.Л. Комунікативні ігри на уроках англійської мови / С.Л. Дяченко // Англійська мова та література : Науково-методичний журнал. – 2013. – № 4. – С. 201-208.
12. Дяченко С.Л. Методи підвищення якості навчання англійської мови / С.Л. Дяченко // Англійська мова та література : Науково-методичний журнал. – 2013. – № 2. – С. 2-15.
13. Еремін А.С. Кейс-метод / А.С. Еремін // Інновації в освіті. – 2010. – № 2. – С. 67-81.
14. Желізняк Л. Кейс-технологія / Л. Желізняк // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2012. – № 12. – С. 23-25.
15. Зимняя И.А. Педагогическая психология / И.А. Зимняя – М.: Просвещение, 2000. – 236 с.
16. Зимняя И.А. Психология обучения иностранным языкам в школе / И.А. Зимняя – М.: Просвещение, 1991. – 220 с.
17. Іващук К.О. Інформаційно-комунікаційні технології як сучасний засіб навчання в освіті / К.О. Іващук. – Режим доступу:

18. <http://klasnaocinka.com.ua/ru/article/informatsiino-komunikatsiini-tekhnologiyi--yak-suc.html>
19. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. Метод. посібник / Авт. укл.: О. Пометун, Л. Пироженко. – К.: АПН, 2002. – 240 с.
20. Коваленко О. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іншомовної освіти / О. Коваленко // Іноземні мови в навчальних закладах. – Педагогічна преса, 2003. – С. 4-10.
21. Коломінова О.О. Сучасні технології навчання англійської мови у початковій школі : методичний матеріал / О.О. Коломінова, С. В. Роман // Іноземні мови. – 2010. – № 2. – с. 40-47
22. Коряковцева Н.Ф. Теория обучения иностранным языкам. Продуктивные образовательные технологии: учеб. пособие для студ. вузов / Н.Ф. Коряковцева. – М. : Академия, 2010. – 192 с.
23. Кузнецова Л.М. Обучение диалогической и монологической речи на основе коммуникативно-ориентированого подхода к овладению учащимися иностранным языком: обобщения передового педагогического опыта / Л.М. Кузнецова // English. – 2008. – № 10 (16-31 May). – с. 5-8.
24. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Вид. 2-ге, випр. і перероб. / Кол. авторів під керів. С.Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2002. – 328 с.
25. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах / Колект. автор. під керівн. С.Ю.Ніколаєвої. – К., 1999. – 318 с.
26. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: підручник / Л. С. Панова [та ін.]. – К. : Академія, 2010. – 328 с.
27. Новітні технології на уроках англійської мови / упоряд. Т. Михайленко – К. : Ред. газет гуманіт. циклу, 2012. – 112 с. – (Бібліотека "Шкільного світу") (English. Бібліотека).
28. Отдатчикова Л. Нетрадиційні форми навчання / Л.Отдатчикова // Сільська школа. – №11 (23), листопад – 2008

29. Падалка О.С. Педагогічні технології / О.С. Падалка // – К. : Укр.енциклопедія, 1995. – 280 с.
30. Пассов Е.І., Стоянковський А.М. Використання ситуації в процесі навчання комунікативного мовлення на іноземній мові / Е.І. Пассов, А.М. Стоянковський // ИЯШ – 1990 – № 4.
31. Програми для середніх загальноосвітніх шкіл Іноземні мови. 5-11 класи / Іноземні мови. – 1997. – № 1.
32. Рахманов И.В. Обучение устной речи на иностранном языке / И.В. Рахманов // М. : Высш. шк., 1980. – 120 с.
33. Редько В. Інтерактивні технології навчання іноземної мови / В. Редько // Рідна школа. – 2011. – № 8-9. – С. 28-36.
34. Рогова Г.В. Методика обучения иностранным языкам в средней школе / Г.В. Рогова, Ф.М. Рабинович, Т.Е. Сахарова // – М. : Просвещение, 1991. – 287 с.
35. Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: начальнометодичний посібник / Сисоєва С.О. НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. – К. : ВД «ЕКМО», 2011. – 320 с.
36. Склярєнко Н.К. Обучение речевой деятельности на английском языке в школе / Н.К. Склярєнко, Е.И. Онищенко, С.Л. Захарова. – К.: Радян. Школа, 1988 – 150 с.
37. Трофимчук С. Говорити – легко! : методичний посібник для вчителів англійської мови / С. Трофимчук // Іноземні мови в навчальних закладах : Науково-методичний журнал. 2011. – № 4. – С. 66-81.
38. Устименко О.М. Навчання іншомовного монологічного мовлення в аспекті компетентнісного підходу / О. М. Устименко // Іноземні мови : Науково-методичний журнал. – 2013. – № 1. – С. 3-9.
39. Фроликова Е.Ю. Необходимость совершенствования обучения монологическому высказыванию на английском языке в школе и вузе / Е.Ю. Фроликова // Иностранные языки в школе. – 2011. – № 2. – С. 15-20.

- 40.Хасевич С.С. Вербально-зорові опори та їх використання для формування вмінь монологічного мовлення / С.С. Хасевич // Англійська мова та література. – 2010. – № 22-23. – С. 5-11.
- 41.Ціпан Т.С. Розвиток комунікативних здібностей учнів при вивченні англійської мови / Т.С. Ціпан // Іноземні мови. – 2005. – № 2. – С. 51-56.
- 42.Шашкова О. Використання наративних методів навчання в процесі вивчення англійської мови / О. Шашкова // Іноземні мови в школах України. – 2014. – № 2. – С. 26-27.
- 43.Шишкова Г. Як збудити цікавість?: шляхи підвищення мотивації мовленнєвої діяльності учнів на уроках англійської мови у 7-8-х класах (фрагменти уроків) / Г. Шишкова // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2004. – № 1. – С. 65-76.
- 44.Щукин А.Н. Современные интенсивные методы и технологии обучения иностранным языкам: учеб. пособие / А. Н. Щукин. – 2-е изд. – М. : Филоматис, 2010. – 188 с.
- 45.Щукин А.Н. Методика обучения речевому общению на иностранном языке: учеб. пособие / А. Н. Щукин. – М. : Икар, 2011. – 454 с.
- 46.Abrams Zsuzsanna Alternative Second Language Curricula for Learners With Disabilities: Two Case Studies / Zsuzsanna Abrams // The Modern Language Journal. – 2008. – № 3. – P. 414-430.
- 47.Ellis G. Sinclair B. Learning to Learn English // A. Course in Learner Training: Learner's Book. – Cambridge: Cambridge University Press, 1991. – 118 p.
- 48.Gibbons Simon Back to the future? A case study in changing curriculum and assessment: the story of the London Association for the Teaching of English's Alternative `O` Level English Language Paper / S. Gibbons // English in Education. – 2009. – № 1. – P. 19-31.
- 49.Harmer J. The Practice of English Language Teaching.- Pearson Education Ltd., 2001. – 370 p.

50. Hymes D. On Communicative Competence / D. Hymes, C. Brumfit, K. Johnson // The Communicative Approach to Language Teaching. – London, 1979. – P. 5-27.
51. Krasnowski P. Role play games / P. Krasnowski // The Teacher. – 2002. – №7. – P. 31-37.
52. Methodology in Language Learning. Council of Europe publishing Strasbourg Cedex: Council of Europe and European Commission, July 2000.
53. Nozdracheva O. Icebreaker Activities for Creative Teachers! / O. Nozdracheva // English Language and Culture. – 2010. – № 47. – P. 3-5.
54. Nunan D. Task-based Language Teaching / D. Nunan. – Cambridge: Cambridge University Press, 2004.
55. Ramsey G. Rees H. Parnall. Well Spoken / G. Ramsey, H. Rees – L.: Longman Group UK Limited, 1991. – 64 p.
56. Rickheit G. Handbook of Communication Competence / G. Rickheit, H. Strohner. – Berlin, New York: Walter de Gruyter, 2008. – 540 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

КЛАСИФІКАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ВПРАВ
ДЛЯ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Типи вправ	Некомунікативні (мовні)	Умовно-комунікативні	Комунікативні (інтерактивні)
	Види вправ	Види вправ	Види вправ
Рецептивні	Сприйняття, впізнання або розрізнення звуку, термінального тону, лексичні одиниці, граматичні структури	Аудіювання або читання повідомлень, запитання, розпорядження, речення або групи речень	Аудіювання або читання тексту, інтерактивні ігри, дискусія, ситуація або імітація, читання тексту з
Типи вправ	Некомунікативні (мовні)	Умовно-комунікативні	Комунікативні (інтерактивні)
	Види вправ	Види вправ	Види вправ
			Метою одержання інформації
Репродуктивні	Заучування напам'ять (лексичних одиниць, речень, текстів), повторення, заміна/вставка, переклад, звуження та розширення речень, складання речень, переказ тексту	Імітація зразка мовлення, підстановка, трансформування, розширення, завершення, відповіді на запитання різних типів, переказ тексту	Переказ тексту, ситуації або імітації
Продуктивні		Об'єднання зразків мовлення у понад фразову єдність, об'єднання у діалогічну єдність, запитання - відповіді, запитання - контр - запитання, повідомлення - запитання, спонукання - згода/відмова, спонукання - запитання.	Повідомлення якогось факту, опис, розповідь, доказ, бесіда, написання записки, листа, плану, тез, анотації.

ВИДИ ІНТЕРАКТИВНИХ УРОКІВ

1. Урок - "Занурення".
2. Уроки - ділові ігри.
3. Уроки - прес-конференції.
4. Уроки - змагання.
5. Уроки типу КВК.
6. Театралізовані уроки.
7. Уроки - консультації.
8. Комп'ютерні уроки.
9. Уроки з груповими формами роботи.
10. Уроки взаємонавчання учнів.
11. Уроки творчості.
12. Уроки - аукціони.
13. Уроки, які проводять учні.
14. роки - заліки.
15. Уроки - сумніви.
16. Уроки - творчі звіти.
17. Уроки - формули.
18. Уроки - конкурси.
19. Бінарні уроки.
20. Уроки - узагальнення.
21. Уроки фантазії.
22. Уроки - ігри.
23. Уроки - "Суди".
24. Уроки пошуку істини.
25. Уроки - лекції "парадокси".
26. Уроки - концерти.
27. Уроки - діалоги.
28. Уроки - "Слідство ведуть знавці".
29. Уроки - рольові ігри.
30. Уроки - конференції.
31. Уроки - семінари.
32. Інтегральні ігри.
33. Уроки - "Кругове тренування"
34. Міжпредметні уроки.
35. Уроки - екскурсії.
36. Уроки - ігри "Поле чудес".

ІНФОРМАЦІЙНІ ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Це способи діалогічної взаємодії учасників навчання з метою обміну матеріальними або духовними цінностями:

«Моє ім'я». Учасники називають своє ім'я, пригадуючи цікаву, кумедну, яскраву історію, пов'язану з ним. Така інформація дає змогу запам'ятати ім'я кожного учасника. Якщо в групі більше 30 осіб, спочатку знайомляться в підгрупах, а потім — з учасниками інших підгруп.

«Перше знайомство». Учасники працюють у парах. Перш ніж назвати своє ім'я, слухачам пропонується подивитися один на одного і всміхнутися.

«Хвилина мого життя». Учасники записують щось цікаве, дивовижне, що відбулося в їхньому житті. Викладач збирає описи, формує сторінку «Хвилина мого життя». Наступне заняття починає із цієї сторінки. Отримана інформація прискорює знайомство в групі, дає змогу запам'ятати ім'я кожного.

«Паперові літаки». Слухачі записують своє ім'я та номер телефону. Запускають «паперові літаки». Учасники вибирають один «літак» і знаходять його господаря. Цей учасник може бути партнером для роботи в парі.

«Іменні жетони». Учасники готують особисті жетони за допомогою підготовленого викладачем матеріалу (папір, клей, ножиці, стрічки тощо). На жетонах пропонується подати характерологічну інформацію (професійне спрямування чи особистісні уподобання).

«Мандруємо разом». Слухачам дається нитка. Кожен учасник по черзі «подорожує» пальцями вгору і вниз, називаючи своє ім'я і розповідаючи щось цікаве про себе. «Мандри» припиняються тоді, коли всі учасники назвуть себе і розкажуть цікаву історію з власного життя.

«Велике коло». Учні сидять по колу і по черзі за бажанням висловлюються з приводу певного питання. Обговорення триває, поки є бажання висловитися. Вчитель може взяти слово після обговорення.

«Мікрофон». Це різновид великого кола. Учні швидко по черзі висловлюються з приводу проблеми, передаючи один одному уявний «мікрофон». Тому інші учні не можуть говорити, кричати з місця, оскільки право говорити має тільки той, у кого "символічний" мікрофон.

ВПРАВИ, ЯКІ ОЗНАЙОМЛЮЮТЬ З ХАРАКТЕРНИМИ ОСОБЛИВОСТЯМИ ІНТЕРАКТИВНОГО МЕТОДУ “ІНТЕРВ'Ю”

Activity 1

Tasks:

- a) Individually write down your idea of what an interview is;
- b) work in small groups and work out one general definition;
- c) compare your definitions with the ones given below.
- d) Interview - is an occasion when a person is asked questions by one or more other people, either a) to decide whether he or she is a suitable person to be given a job, a place at a college, etc. b) to find out about his or her opinions, ideas, etc, so that they can be printed in a newspaper, magazine, etc, or broadcast.

Interview - is a particular form of interpersonal communication in which t"

Persons interact largely through a question-and-answer format, to achieve specific goals while the two-person interviews are the most common, some, however, involve more.

Interview - is a meeting with smb. for discussion or conference, e. g. between employers and applicants for points; meeting (of a reporter) with smb. whose views are requested.

Умовно-комунікативні вправи, які формують необхідні навички для роботи на різних етапах інтерв'ю

Activity 1

Task: When getting ready for an interview, discuss the topic and complete the chart. This is a kind of brainstorming activity - listing questions.

What I know from other sources What I need to find out

Комунікативні вправи

Activity 1

Task: Work in groups of three: an interviewer, an interviewee and an observer. Conduct a five-minute interview on the prepared topic. After the interview, the observer should evaluate how helpful the listener was to the speaker. The observer may use the following sheet to guide you. Discuss the strong and weak points the observer noticed.

Observer's form - Reporting techniques.

Rate the interviewer and circle one of the adjectives:

1. Manner. (Pleasantness, politeness, friendliness) ... Good. Fair. Poor.
2. Eye contact with the source. Good. Fair. Poor.
3. Interviewer's interest in subject. Good. Fair. Poor.
4. Quality of the questions. Good. Fair. Poor.
5. Listening skills. Good. Fair. Poor.
6. Control of interview. Good. Fair. Poor.
7. Note-taking skills. Good. Fair. Poor.
8. List the interviewer's strong points.

4. УМОВНО-КОМУНІКАТИВНІ ВПРАВИ

Ex.1. Find and comment upon following sentences.

With ball exactly between his shoulders blades Creek chevalier industry rolled off to ground, thus increasing share his comrades in loot one-sixth each.

I can't help thinking how funny it is that an Easterner like you can come out here and give us Western fellows cards and spades in desperado business.

„Set still", said Shark. "You ain't going to hit no breeze, Bob. I hate to tell you, but there ain't any chance for but one us. Bolivar, he's plenty tired, and he can't carry double".

Ex.2. Find language means (words, sentences) and prove that:

- Shark Dodson was false friend.
- John Big Dog would never ride by night or day again.

- The events are going on Wild West USA.
- The gangsters sat down to hold council flight because question time was no longer so big.
- One can't manage without horse on Wild West.
- Dodson became cruel head broker's firm Dodson & Decker.

Ex.3. Without turning to text story any more, independently analyze received information in order to tell it in following sequence:

Formulate what main information story consists in.

Say, what additional information plays also definite role in story.

Prove your choice main and minor information.

Ex.4. Independently synthesize main information in order to tell it in 5-10 sentences.

ДОДАТОК Е**ПРАВИЛА ПРОВЕДЕННЯ "МОЗКОВОГО ШТУРМУ»,
ЯКІ МОЖНА ЗАПРОПОНУВАТИ УЧНЯМ (Л.І.ДОВГАНЬ):**

1. Під час «висування ідей» не пропускайте жодної. Якщо ви будете судити про ідеї та оцінювати їх під час висловлювань, учасники зосередять більше уваги на захисті своїх Ідей, ніж на спробах запропонувати нові та більш досконалі.
2. Необхідно заохочувати всіх до висловлення якомога більшої кількості Ідей. Варто заохочувати навіть фантастичні ідеї. (Якщо під час «мозкового штурму" не вдається отримати багато ідей, це можна пояснити тим, що учасники піддають свої ідеї самоцензурі — двічі подумують перед тим, як висловити).
3. Кількість ідей слід заохочувати. Врешті-решт, кількість породжує якість. В умовах висування великої кількості ідей учасники мають змогу дати політ уяві.
4. Спонукайте всіх учасників розвивати або змінювати ідеї інших. Об'єднання або зміна раніше висунутих ідей часто спричинює висунення нових, що перевершують попередні.
5. У класі можна повісити такий плакат:
 - ***Кажіть усе, що спаде вам на думку.***
 - ***Не обговорюйте і не критикуйте висловлювань інших.***
 - ***Можна повторювати ідеї, запропоновані кимсь іншим.***
 - ***Розширення запропонованої ідеї заохочується.***